

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА
Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту
Кафедра туризму і готельного господарства

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
бакалавра

«Розробка нового пішохідного туру по Західній Україні»

Виконала: студентка 4 курсу
Групи ХарТУР22-13
спеціальності 242 «Туризм»

Кришталь А. О

Керівник: Рябєв А.А., к.е.н., доц.

(прізвище та ініціали)

Рецензент: Шевченко В.С, к.е.н., доц.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____

(підпис)

02.03.2026 року

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу
Кваліфікаційна робота розглянута. Здобувач Кришталь А. О.
допускається до захисту роботи в Екзаменаційній комісії.

зав. Кафедри ТіГГ

доц., к.е.н.Писарева І. В.

(прізвище, ініціали)

(підпис)

_____ 02.03.2026 року

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА

Факультет менеджменту
Кафедра туризму і готельного господарства
Освітній рівень бакалавр
Спеціальність 242 Туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Зав. Кафедри ТІГГ
доц., канд. екон. наук Писарева І. В.

(підпис)
19.05.2026 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Кришталь Анастасія Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Розробка нового пішохідного туру по Західній Україні»
керівник роботи: Рябев Антон Анатолійович, канд. екон. наук, доц.
затверджені наказом вищого навчального закладу від 19.05.2026 р. №198-03
2. Строк подання здобувачем роботи: 19.06.2026 р.
3. Вихідні дані до роботи: чинне законодавство, матеріали переддипломної практики, періодична література, моделювання даних діяльності туристського підприємства, інші джерела.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): стан та перспективи розвитку пішохідного туризму, сучасний стан та потенціал розробки нового пішохідного туру по західній Україні, розробка нового пішохідного туру «Стежками західної України»
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):
6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультантів	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Основна частина	Рябев А. А., к.е.н., доц..		
Нормоконтроль	Андренко І. Б., к.е.н., доц.		

7. Дата видачі завдання 19.05.2026 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ З/П	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збір і обробка первинної інформації	11.05. – 18.05	
2.	Робота над теоретичною розділом	19.05 – 23.05	
3.	Робота над аналітичним розділом	01.06 – 04.06	
4.	Робота над проєктним розділом	05.06 – 09.06	
5.	Робота і оформлення графічного матеріалу	10.06 – 12.06	
6.	Оформлення пояснювальної записки	13.06 – 14.06	
7.	Перевірка на плагіат та передзахист	15.06 – 20.06	

Здобувач

_____ Кришталь А, О.

(підпис, прізвище, ініціали)

Керівник роботи

_____ Рябєв А. А.

(підпис, прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІШОХОДНОГО ТУРИЗМУ.....	8
1.1. Пішохідний туризм: поняття та класифікаційні підходи.....	8
1.2. Розвиток пішохідного туризму: історичний нарис	16
1.3. Стан та перспективи пішохідного туризму в світі та Україні.....	20
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОТЕНЦІАЛ РОЗРОБКИ НОВОГО ПІШОХІДНОГО ТУРУ ПО ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.....	30
2.1. Туристично-рекреаційний потенціал Західного регіону України для пішохідного туризму.....	30
2.2. Аналіз сучасного ринку пішохідних турів у Західній Україні: пропозиція та попит.....	32
2.3. Оцінка інфраструктури та доступності пішохідних маршрутів з урахуванням інклюзивності.....	25
2.4. Факторний аналіз впливу сезонності, безпеки та транспортної логістики на організацію турів.....	37
2.5. SWOT-аналіз Західної України для розробки нового пішохідного туру..	46
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА НОВОГО ПІШОХІДНОГО ТУРУ «СТЕЖКАМИ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ».....	52
3.1. Теоретичне обґрунтування необхідності впровадження пішохідного маршруту в регіоні.....	52
3.2. Туристично-рекреаційний потенціал території проходження маршруту...	55
3.3. Проектування маршруту пішохідного туру «Західна Україна пішки: сім стежок».....	57
3.4. Економічне обґрунтування пішохідного туру «Стежками Західної України».....	60
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОНАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Пішохідний туризм – один із найбільш поширених видів спортивного туризму, головною метою якого є проходження групою туристів маршруту місцевістю від пункту відправлення до пункту прибуття за визначений часовий інтервал.

Пішохідний туризм сприяє фізичному та інтелектуальному розвитку особистості, підтриманню належного рівня фізичної форми завдяки періодичному перебуванню в природних умовах довкілля. Маршрут пішого туризму може включати не лише програму фізичної, спортивно-оздоровчої підготовки, а й елементи ознайомлення з історією та культурною спадщиною населення певного регіону.

У світі існують пішохідні маршрути довжиною у тисячі кілометрів. Наприклад, протяжність Аппалачської стежки в США сягає 3500 км. Нині розроблено значну кількість спеціалізованого спорядження для пішохідного туризму: туристичні намети, спальні мішки, трекінгові палиці, трекінгове взуття, казанки, газові пальники, компаси, GPS-навігатори тощо.

Як правило, піші туристичні походи тривають від 1–2 діб до 15–20 діб. Основними складовими добового циклу пішого туриста є безпосереднє проходження маршруту, привали, обідня стоянка, нічна стоянка (бівуак). Після кількох діб інтенсивного маршруту може організуватися один день відпочинку – так звана «днівка». У гірських умовах гірські туристи можуть розпочинати денний перехід дуже рано – у зонах сніжників і льодовиків о 4–5 годині ранку, коли забезпечується достатня видимість завдяки ранковому сонцю, і завершувати рух о 10–12 годині дня (ранку), що зумовлено вимогами безпеки: після сходу сонця відбувається танення снігу та льоду, підвищується ймовірність каменепадів, сходження лавин тощо.

Власне, пішохідний туризм поділяється на підвиди: трекінг-туризм, легка хода, бекпекер.

Легка хода – напрям у пішохідному туризмі, характерною ознакою якого

є максимальне зменшення маси спорядження без загрози безпеці. З цією метою вага основного спорядження (екіпірування, рюкзак і його вміст – за винятком палива, води та їжі, обсяг яких залежить від тривалості й стилю походу) зменшується до максимально безпечного рівня. Іноді також скорочується обсяг провізії. Хоча чітко визначених меж маси не існує, прийнято вважати, що легкоходи та ультралегкоходи (ультраси) використовують спорядження масою приблизно 10 і 5 кілограмів відповідно. Однак такий поділ є доволі умовним. У традиційному туризмі мінімальна маса спорядження зазвичай становить не менше 14 кг і більше. Найбільш послідовні прихильники ультралегкоходства іноді формують надзвичайно легкі комплекти спорядження масою близько 2,5 кг. Водночас для подорожей із таким спорядженням необхідний високий рівень витривалості та впевненості у власних силах.

Бекпекер – поширений упродовж останніх десятиліть термін, що означає мандрівника, який здійснює самостійні подорожі з мінімальними витратами, найчастіше принципово відмовляючись від послуг туроператорів. Усі подорожі бекпекер планує та реалізує самостійно: пересувається всіма видами громадського транспорту (автобуси, поїзди, літаки). Використовує всі доступні можливості авіаперевізників: розпродажі та спеціальні акції, бонусні милі, лоукости. Також практикує автостоп. У дорозі бекпекер ночує не лише в готелях, а й у хостелах, кемпінгах, гестхаусах, а також у житлі місцевих жителів. Харчується, як правило, там же, де й місцеве населення, у простих і недорогих закладах харчування, а також у місцевих жителів.

РОЗДІЛ 1

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІШОХІДНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Пішохідний туризм: поняття та класифікаційні підходи

Пішохідний туризм є найбільш масовою, доступною та природовідповідною формою активного відпочинку. Відповідно до Закону України «Про туризм», пішохідний туризм відноситься до активних видів туризму, де пересування здійснюється переважно м'язовою силою туриста. У широкому розумінні сутність пішохідного туризму (ПТ) полягає в організованому або самостійному подоланні маршруту пішки з рекреаційною, пізнавальною, оздоровчою або спортивною метою [1, с. 45].

Ключовою особливістю пішохідного туризму є відсутність механічних засобів пересування, що дозволяє забезпечити повний контакт з природним середовищем, поступове навантаження на серцево-судинну та дихальну системи, а також розвиток витривалості. Фахівці розрізняють дві головні мети пішохідного туризму, які визначають подальшу класифікацію:

1. Рекреаційна мета – відновлення фізичних і психічних сил, оздоровлення, підвищення працездатності, задоволення естетичних та комунікативних потреб.

2. Спортивна мета – підвищення спортивної майстерності, виконання розрядних нормативів, проходження маршрутів визначених категорій складності (від I до VI категорії), участь у змаганнях з техніки пішохідного туризму [2, с. 112].

Зазначена дихотомія цілей зумовлює необхідність застосування різних класифікаційних підходів щодо рекреаційного та спортивного пішохідного туризму.

Класифікаційні підходи у рекреаційному пішохідному туризмі. Рекреаційний пішохідний туризм орієнтований на загальну аудиторію та не вимагає спеціальної фізичної підготовки. У науковій літературі (В.К. Федотова,

О.Д. Колотуха) для його систематизації використовують такі критерії:

1. За тривалістю: короткострокові (вихідного дня – 1-2 дні) багатоденні (3-30 днів) та довготривалі (понад 30 днів, наприклад, трекінгові тури).

2. За організаційною формою: плановий (через туроператорів за фіксованими путівками) та самодіяльний (організований групою самостійно).

3. За віком учасників: дитячий (до 14 років), юнацький (14-18 років), дорослий (18-60 років) та туризм для людей старшого віку.

4. За видом маршруту: лінійний (з точками А → Б), кільцевий (повернення у вихідну точку), радіальний (з ночівлею в базовому таборі та радіальними виходами) [3, с. 88].

5. За ступенем автономності: повністю автономний (з ночівлями в наметах), напівавтономний (використання притулків, базових таборів) та з повним побутовим обслуговуванням (глемпінг на трейлі).

Класифікаційні підходи у спортивному пішохідному туризмі. Спортивний пішохідний туризм регламентується Єдиною спортивною класифікацією України та Правилами проведення спортивних туристичних походів [4]. Його класифікація є суворішою та ієрархічною:

1. За категорією складності походу (далі – КС): від I (найпростіші спортивні походи) до VI (найскладніші походи, що вимагають вищої кваліфікації). КС визначається сумою локальних перешкод (перевали, болота, лісові масиви, річки) та протяжністю маршруту.

2. За напруженістю маршруту: нормальні походи (відповідають нормативним протяжностям) та скорочені походи (з освоєнням нових районів, але з меншою кількістю днів).

3. За ступенем новизни: типові (за відомими переліками класифікованих перешкод) та експедиційні (походи першої категорії труднощі в новому районі, першопроходження).

4. За статусом: навчально-тренувальні (у складі шкіл підготовки), залікові (для підтвердження розрядів) та чемпіонатні (у рамках Чемпіонатів України з техніки пішохідного туризму).

5. За складом групи: командні (4-10 осіб), групові (до 4 осіб) та одиночні (соло-походи з обов'язковим страхуванням) [5, с. 201].

Важливо зазначити, що обидві групи класифікацій (рекреаційна та спортивна) не є взаємовиключними.

Наприклад, складний багатоденний трекінг (рекреаційний) може містити елементи I-II категорії складності (спортивний). Проте спортивний туризм завжди передбачає документальне підтвердження проходження маршруту та виконання розрядних вимог, тоді як рекреаційний – орієнтується на комфорт та вільний час учасників.

Пішохідні туристські спортивні походи можна проводити в усіх регіонах України. Одночасно слід зазначити, що територія України, за винятком двох гірських масивів (Українські Карпати та Кримські гори), має рівнинний рельєф і на ній майже відсутні істотні природні перешкоди, що обумовлюють категорію складності спортивних пішохідних маршрутів. Через це у більшості регіонів України можливо здійснювати спортивні походи лише до I категорії складності включно, а походи II та III категорії можуть здійснюватись тільки в Українських Карпатах та Кримських горах.

Погодні умови дозволяють здійснювати пішохідні мандрівки у рівнинних районах України з березня по листопад, а при сприятливих умовах на протязі всього року.

Крим та Карпати – головні райони проведення пішохідних туристських спортивних походів – відносяться до лісових районів середньогір'я. Різноманітність природних перешкод цих районів дає можливість туристам оволодіти майже усім арсеналом прийомів техніки пішохідного туризму, орієнтування на місцевості, дозволяють повноцінно проводити навчальні заходи. Термін проведення пішохідних походів по цих районах теж широкий – з ранньої весни до пізньої осені, а за сприятливих погодних умов – і взимку.

Карпати поєднують у собі красоти гірського та лісового районів. Бурхливі річки, красиві озера, пологі гірські схили, сонячні полонини, багата історія краю можуть задовільними смаки будь-якого туриста. У Карпатах можна

прокласти маршрути від найпростіших до III категорії складності. Тут зустрічаються ділянки з великим перепадом висот, скельним рельєфом, складним орієнтуванням, водними перепонами.

Українські Карпати відносяться до середньовисотних гір, які не досягають снігової лінії і не мають сучасних льодовиків. Абсолютна більшість вершин Карпат нижче 2000 м і лише на масиві Чорногора, більша частина якого належить до головного вододілу, кілька вершин мають більшу висоту, у тому числі найвища точка Українських Карпат г. Говерла – 2061 м. Снігова лінія в епоху останнього зледеніння знаходилась на висоті 1450-1550м. Яскравими слідами давнього зледеніння є реліктові льодовикові форми на найвищих гірських масивах (Чорногора, Полонинський хребет, Рахівські гори, Чивчина): цирки, улоговини, конуси виносу, кари, моренні вали. На дні карів на висоті 1450-1800м знаходяться карові озера. Реліктові льодовикові цирки та кари протилежних схилів масива Чорногора не з'єднались між собою своїми задніми стінками і не утворили, як це буває у високогірному альпійському рельєфі, гострих гребенів. Гострі гребені, іноді з карнизамі, є тільки на відрогів вододільного хребта масиву, де зійшлися декілька сусідніх карів одного схилу [20, с. 184-188].

Гірські хребти Карпат, розділені поздовжніми улоговинами та розмежовані глибоким поперечними долинами, простягаються з Пн.Зх. на Пд.Сх. Поздовжня зональність місцями ускладнюється кільцеподібними структурами. У межах головного вододілу Карпат знаходяться гори Бескіді з найвищою точкою – горой Пікуй (1405 м); від Верецького до Яблуницького перевалів простягнулися найбільш важкопрохідні, розчленовані численними ущелинами гори Горгани з найвищою точкою –г Сивуля (1815м); від Яблуницького перевалу на південь простягнувся масив Чорногора з найвищими вершинами Українських Карпат: Говерла (2061 м), Петрос (2020 м), Ребра (2007 м), Гутин Томнатик (2017 м), Бребенескул (2035 м), Піп Іван (2022 м) [20]. Полонинський хребет з вершинами Пікуй, Боржава, Красна, Стіг дещо нижчий за абсолютною висотою і відноситься до ярусу карпатського середньогір'я.

Вздовж південного краю Українських Карпат простягнулися гірські масиви Вулканічного хребта з вершинами Маковиця, Синяк, Бужора у ландшафтах якого є прояви давнього вулканізму [19].

Українські Карпати складені в основному глинистими сланцями, алевритами, вапняками, пісковиками крейдового та палеогенового періодів. Сланці легко піддаються денутації, тому гірські хребти мають переважно пологі схили.

Клімат Українських Карпат помірно континентальний. Гори і передгір'я надмірно зволожуються, річні суми опадів у передгір'ях 800- 1000 мм, а в горах 1500-1600 мм. По мірі підняття у гори температура повітря знижується, а кількість опадів збільшується. Взимку на хребтах випадає значна кількість снігу (товщина снігового покриву буває до 300 см), що подекуди призводить до снігових зсувів та лавин [20].

В Українських Карпатах проявляється вертикальна поясність природних компонентів і ландшафтів. До 400-500 м розкинутий передгірний пояс з буково-дубовими, буковими, буково-грабовими лісами. Низькогірний пояс піднімається до 1000-1200 м. Тут ростуть високостовбурні букові, мішані буково-смерекові, ялиново-смерекові ліси [7].

Середньогірний пояс досягає висоти 1200-1500 м, тут переважають ялинові та ялиново-смерекові ліси. Вище, у субальпійському поясі (1500 м і вище), ростуть чагарники з гірської сосни, чорної вільхи, ялівцю, схили вкриті гірськими луками [7].

Найкращий час для пішохідних походів по Карпатам з другої декади травня до кінця жовтня. Однак треба пам'ятати, що у травні на високогір'ї ще багато снігу, а в жовтні значно знижується температура повітря, особливо у нічний час. Найбільш цікаві маршрути у Карпатах йдуть хребтами гір. Так, маршрут III категорії складності проходить хребтами Черногора, Горгани та Свідовецькому.

Плануючи походи по Карпатах слід пам'ятати, що тут є території, відвідені під природоохоронні об'єкти (Карпатський заповідник, Карпатський і

Синевирський природні національні парки, ландшафтні заказники тощо), для проходження яких необхідно одержати дозвіл у відповідних організаціях та дотримуватися певних правил поведінки. Гірський Крим – це ліси і гори, печери і грандіозні скелі, неповторні каньйони та мальовничі водоспади. Район невеликий і тому його туристське навантаження регулюється, ночівлі дозволяються тільки на спеціально обладнаних туристських стоянках.

Гірський Крим – це природний музей, де на невеликій площі знаходяться різноманітні ландшафти та унікальні пам'ятки природи.

Гори Криму тягнуться від Севастополя до Феодосії. Тут вирізняються три гірські пасма: Головне з висотами 1200-1500 м, Внутрішнє з висотами 400-600 м та Зовнішнє з висотами 250-350 м. Схили пасом асиметричні: південні – круті, північні – пологі. Західна та центральна частини Головного пасма становлять майже суцільний ланцюг столових масивів, плоскі і майже безлісі вершини яких називаються яйлами: Байдарська Яйла, Ай-Петрінська Яйла, Ялтинська Яйла, Нікітська Яйла, Гурзуфська Яйла, Бабуган-Яйла з найвищою вершиною Кримських гір – г. Роман-Кош (1545 м), Чатирдаг, Демерджі-Яйла, Довгоруківська Яйла, Карабі-Яйла. Східна частина Головного пасма розчленована на окремі масиви. У вапняках яйлинських масивів інтенсивно розвиваються карстові процеси. Тут поширені різноманітні карстові форми: поля, ванни, лійки, улоговини, понори, колодязі, шахти, печери тощо. Поширення карстових явищ на яйлах обумовлює майже повну відсутність тут джерел питної води та поверхневих водотоків. На північному схилі Головного пасма утворилися глибокі ущелини – каньйони. Найбільш відомий з них Великий Каньйон Криму – грандіозна вузька ущелина довжиною три кілометри та глибиною до трьохсот п'ятидесяти метрів [19].

У розподілі рослинності спостерігається висотна поясність. Яйли вкриті трав'яною та чагарниковою рослинністю. На сухих схилах південної експозиції та кам'янистих урвищах Головного пасма ростуть напівчагарники. У карстових лійках, улоговинах росте бук, на скельних ділянках трапляється тис ягідний, кримська сосна. Схили середньогір'я вкривають букові, дубово-букові та

сосново-букові ліси.

Східний Крим і Карадаг – гори невисокі: 300-500 м, але близькість моря, загостренність форм, значні перепади висот надають їм справжнього гірського вигляду. Вулканічні ландшафти Карадагу це справжній музей просто неба. Тут окрім жерла згаслого вулкану можна побачити юрську вулканічну лаву й різноманітні химерні фігури-останці – результат вивітрювання вулканічних порід [20, с. 200-210].

Клімат Кримських гір помірно-континентальний з рисами субтропічного на Південному Березі Криму. Захищений з півночі гірським

бар'єром Південий Берег Криму тепліше за інші його райони. Клімат яйл відрізняється прохолодним літом (на висоті 1200м середня температура липня +15,7°), не дуже суворою зимою (середня температура січня на тій самій висоті біля – 4°, на сході нижче), значною кількістю опадів (в західній частині до 1000-1200 мм за рік), сильними вітрами. Влітку з трьох діб одна, а взимку – дві на яйлі бувають з опадами. Зимою опади у вигляді снігу, сніговий покрив з січня до березня [20].

Найкращий час для пішохідних походів в горах Криму з початку квітня до кінця жовтня. При підготовці до походу в горах Криму слід пам'ятати, що тут зосереджено близько 120 природоохоронних об'єктів з обмеженим доступом. Серед них Ялтинський гірсько-лісовий заповідник, Карадагський заповідник, заповідник Мис Март'ян, Кримське заповідно-мисливське господарство, заказники – Великий Каньон Криму, Новий Світ, Хапхальський заказник та ін. [20].

При проведенні в обох гірських районах пішохідних походів взимку треба враховувати, що в цей час тут виникають природні умови, які відповідають умовам районів більш складних у туристсько-спортивному відношенні. У цей період в горах Карпат та Криму окремі ділянки (перевали, вершини) маршруту за своїми туристсько-спортивними характеристиками можуть за складністю відповідати категорійним ділянкам, що вимагає переоцінки складності маршруту.

Проведення зимових пішохідних походів має свої особливості, які у деяких випадках роблять такі походи більш складними і небезпечними, ніж аналогічні за категорією складності літні походи у високогір'ї (зимовий сніг значно відрізняється від літнього снігу високогір'я). Особливу увагу взимку та на початку весни слід приділяти вивченню лавинонебезпечних та селенебезпечних ділянок району походу. Незважаючи на близькість населених пунктів треба враховувати, що стан групи, яка перебуває на хребті, мало чим відрізняється від ситуації коли група знаходиться за десятки кілометрів від житла.

Слід відзначити, що пішохідний туризм, як і будь-який інший виду туризму, має свої переваги та недоліки. Розглянемо їх більш докладніше.

До переваг пішого туризму необхідно віднести наступні:

1. Доступна ціна, оскільки подорожуючи пішки, економляться значні суми на проїзд. Крім того, можна спати в наметі або під відкритим небом, харчуватися в нетуристичних місцях – відмінна можливість побачити світ з мінімальними фінансовими витратами;

2. Висока можливість задоволення пізнавальних цілей подорожі. Відомо, що щоб пізнати дух міста або країни, мало побачити їх головні визначні пам'ятки. Це пояснюється тим, що основний колорит місцевостей розкривається в житлових районах, на базарах, в кафе і ресторанах, де харчуються місцеві жителі. У випадку з пішохідним туризмом припустимо сходити з піших туристичних маршрутів і з метою ознайомлення прилеглої місцевості в її справжньому вигляді, спостерігати за природою, відпочивати душею;

3. Пішохідний туризм дає туристові свободу вибору, він не прив'язує туриста до розкладу літаків, поїздів або автобусів. За бажанням турист може змінювати свій маршрут в будь-який момент, затримуватись у вподобаних місцях, відвідувати пам'ятки, які не входили в початковий план;

4. Простота – піший туризм у багатьох аспектах простіше інших видів подорожей. Так, перетнути кордон пішки набагато швидше, ніж на автомобілі.

А, живучи в наметі, не доведеться залишати її в 12 годин дня, як готельний номер.

До недоліків пішого туризму можливо віднести такі як:

1. Низький рівень комфорту через відсутність стаціонарних та повноцінних засобів розміщення, замість яких необхідно використовувати намети в будь-яких несприятливих погодних умовах самотійно готувати їжу, а також самотійно пересувати рюкзак та інші речі;

2. Необхідність мати добру фізична підготовку, оскільки пішохідний туризм вимагає певного рівня фізичної підготовки, вимоги до якого підвищуються з ускладненням та з подовженням маршрутів.

3. Значна залежність від погодних умов. У випадку з пішохідним туризмом доволі часто туристи вимушені рухатись під дощем через відсутність умов для встановлення намету, або, як це відбувається у випадку зі спортивним туризмом, необхідністю вклатись в часовий графік руху по маршруту.

Але незважаючи на наявні недоліки, піші туристичні походи уявляють собою гарний інструмент для рекреації та надають унікальні можливості побачити найцікавіші місця нашої планети, при мінімальних фінансових витратах. Окрім цього, пішохідні тури можуть з'являться **інструментом підготовки молоді, що збирається стати у майбутньому військовими.**

Пішохідний туризм є найбільш масовим, доступним та природовідповідним видом активного туризму, сутність якого полягає в організованому або самотійному подоланні маршруту пішки з рекреаційною, оздоровчою, пізнавальною або спортивною метою. Ключовою особливістю є пересування виключно м'язовою силою туриста без застосування механічних засобів. Виокремлено дві головні цілі пішохідного туризму: рекреаційна (відновлення фізичних і психічних сил, оздоровлення) та спортивна (підвищення майстерності, виконання розрядних нормативів). Відповідно до цих цілей застосовуються різні класифікаційні підходи. Для рекреаційного пішохідного туризму – за тривалістю (короткострокові, багатоденні, довготривалі), організаційною формою (плановий, самодіяльний), віком

учасників (дитячий, юнацький, дорослий, для людей старшого віку), видом маршруту (лінійний, кільцевий, радіальний) та ступенем автономності (повністю автономний, напівавтономний, з повним побутовим обслуговуванням). Для спортивного пішохідного туризму – за категорією складності походу (від I до VI), напруженістю маршруту (нормальні, скорочені), ступенем новизни (типові, експедиційні), статусом (навчально-тренувальні, залікові, чемпіонатні) та складом групи (командні, групові, одиночні). Ця класифікація є важливим інструментом для проектування нових турів, дозволяючи чітко позиціонувати продукт для цільової аудиторії та визначати необхідний рівень підготовки учасників [1, с. 45; 2, с. 112].

1.2. Розвиток пішохідного туризму: історичний нарис

Еволюція пішохідного туризму є наочним прикладом трансформації суто утилітарної потреби людини у пересуванні в окрему сферу дозвілля, оздоровлення та спортивної діяльності. Первісно пішохідне пересування було зумовлене необхідністю виживання людини, зокрема міграціями у пошуках здобичі, освоєнням безпечних територій та функціонуванням торговельних шляхів (зокрема, «шляху із варяг у греки» територією сучасної України). Упродовж багатьох тисячоліть воно залишалося єдиним доступним способом подолання простору [6, с. 18].

Перші прояви організованого пішохідного туризму як форми дозвіллевої діяльності виникають у країнах Європи у XVIII–XIX ст. та були пов'язані з прогулянками представників привілейованих суспільних верств на природі. На українських землях, які входили до складу Австро-Угорської та Російської імперій, розвиток цього процесу активізувався у другій половині XIX ст. Упродовж 1880–1890-х років були створені перші аматорські гірські об'єднання – «Карпатське товариство» (Beskidenverein) та Галицьке татранське товариство, діяльність яких була спрямована на прокладання перших маркованих пішохідних маршрутів в Українських Карпатах [7, с. 45]. У Львові, Чернівцях та Одесі

функціонували осередки Російського товариства туристів, заснованого у 1895 році, які організовували піші екскурсії до історико-культурних пам'яток [7].

Період Української РСР. Після 1917 року розвиток туристичного руху відбувався в умовах його ідеологізації. У 1920-х роках на території УРСР створювалися пролетарські туристські секції при комсомольських організаціях. Важливим етапом стало заснування у 1929 році Всеукраїнського добровільного туристського товариства (ВУДТТ), яке згодом увійшло до складу загальносоюзного Товариства пролетарського туризму та екскурсій. У цей період активно розвивалися маршрути вихідного дня навколо Києва, Харкова та Дніпра, а в Карпатському регіоні здійснювалися перші спортивні пішохідні походи I–II категорій складності [8, с. 211].

Після завершення Другої світової війни туристична діяльність в УРСР набула масового характеру. Функціонували туристичні клуби, туристські ради та контрольні-рятувальні служби. У 1976 році було запроваджено значок «Турист СРСР», а пішохідний туризм остаточно сформувався як окрема спортивна дисципліна. Водночас розвиток пішохідного туризму в радянський період відбувався в межах централізованої системи управління, що суттєво обмежувало можливості самостійного прокладання маршрутів поза межами офіційно затверджених туристичних зон [8].

Формування Федерації спортивного туризму України (далі – ФСТ України або ФСТУ). Після проголошення незалежності України у 1991 році розпочався процес переосмислення та реформування туристичної сфери. Упродовж 1990-х років, на тлі припинення діяльності радянських туристичних структур, виникла необхідність створення незалежної організації, здатної об'єднати спортивних туристів, рятувальників і маршрутно-кваліфікаційні комісії. У 1995 році була заснована Федерація спортивного туризму України – громадська спілка, яка взяла на себе функції розвитку пішохідного (як пріоритетного), гірського, лижного та водного туризму [9, с. 8–9].

ФСТ України впровадила власну систему класифікації маршрутів, розробила Правила проведення спортивних туристичних походів, відновила

систему підготовки інструкторів і суддівського корпусу. Завдяки діяльності Федерації в Україні було сформовано мережу офіційно зареєстрованих пішохідних маршрутів I–III категорій складності в Криму (до 2014 року), Українських Карпатах, на Поділлі та в Донецькій області. Крім того, Федерація стала колективним членом Всесвітньої туристської організації (UNWTO) та Міжнародної федерації спортивного туризму (ISTS) [10, с. 134].

Отже, історичний розвиток пішохідного туризму в Україні пройшов тривалий шлях від вимушених пересувань і мандрів до високоорганізованої рекреаційно-спортивної діяльності, координація якої нині здійснюється ФСТ України та іншими профільними інституціями.

Еволюція пішохідного туризму в Україні характеризується тривалим процесом становлення – від життєво необхідних міграційних переміщень і функціонування торговельних шляхів (зокрема, «шляху із варяг у греки») до сучасної організованої рекреаційно-спортивної діяльності. Перші організаційні форми пішохідного туризму на українських землях сформувалися у другій половині XIX ст. та були представлені діяльністю «Карпатського товариства», Галицького татранського товариства і регіональних осередків Російського товариства туристів у Львові, Одесі та Чернівцях.

У радянський період (1920–1991 рр.) пішохідний туризм в УРСР набув масового характеру та виконував важливі ідеологічні функції. У цей час було створено Всеукраїнське добровільне туристське товариство (1929 р.), мережу туристичних клубів і контрольо-рятувальних служб, а також запроваджено систему спортивних розрядів і відзнак. Разом із тим централізована система управління обмежувала можливості самостійного планування та проходження туристичних маршрутів. Після здобуття Україною незалежності та створення у 1995 році Федерації спортивного туризму України (ФСТ України) розпочався новий етап розвитку галузі, який характеризувався формуванням національної системи класифікації маршрутів, підготовкою інструкторських і суддівських кадрів, а також інтеграцією до міжнародного туристичного середовища через співпрацю з організаціями UNWTO та ISTS. Історичний досвід розвитку

пішохідного туризму свідчить про його глибокі традиції в Україні, значний потенціал подальшого розвитку та необхідність посилення інституційної підтримки галузі [3, с. 211; 4, с. 8-9].

1.3. Стан та перспективи пішохідного туризму в світі та Україні

У сучасному туристичному просторі пішохідний туризм посідає одне з провідних місць за масовістю залучення туристів та темпами розвитку. У світі спостерігається стабільне зростання попиту на трекінгові та хайкінгові тури, що зумовлено поширенням ідей здорового способу життя, екологічної свідомості та прагненням до отримання автентичного туристичного досвіду. Світовий ринок пішохідного туризму пропонує широкий спектр туристичних продуктів: від короткотривалих прогулянкових маршрутів до багатоденних міжнародних туристичних стежок. Серед найвідоміших пішохідних маршрутів світу особливої популярності набули Camino de Santiago в Іспанії, Tour du Mont Blanc у Франції, Італії та Швейцарії, а також численні національні туристичні стежки Європи та Північної Америки. Для спортивного пішохідного туризму функціонують мережі кваліфікаційних маршрутів різних категорій складності та проводяться міжнародні чемпіонати з техніки спортивного туризму і рогейну [11, с. 67].

Україна володіє значним потенціалом для розвитку пішохідного туризму завдяки різноманітним природним ландшафтам, сприятливим кліматичним умовам та багатій історико-культурній спадщині. Найбільш розвиненими районами пішохідного туризму є Українські Карпати, Подільські Товтри, окремі території Полісся та Київського регіону. Особливої популярності набувають туристичні маршрути Карпатського регіону, які приваблюють як українських, так і іноземних туристів.

З комерційної точки зору пішохідний туризм в Україні представлений переважно турами вихідного дня, сходженнями на найвідоміші вершини Карпат та багатоденними трекінговими маршрутами. Туристичні компанії пропонують

подорожі до озера Синевир, водоспаду Шипіт, сходження на гору Говерлу, а також проходження маршрутів «Карпатська стежка» та «Стежка Бескидів». Водночас розвиток цього виду туризму стримується сезонністю попиту, відносно низькою рентабельністю та значною часткою самодіяльного туризму. Разом із тим останніми роками спостерігається збільшення попиту на корпоративні трекінг-тури, активний відпочинок та індивідуальні екскурсійні програми з професійним супроводом [12, с. 132].

Важливу роль пішохідний туризм відіграє у соціальній сфері. Він забезпечує доступний відпочинок для різних категорій населення, сприяє зміцненню здоров'я, популяризації активного способу життя та формуванню екологічної культури. Особливого значення набуває розвиток волонтерських ініціатив, пов'язаних з облаштуванням туристичних маршрутів, маркуванням стежок та підтримкою туристичної інфраструктури. В Україні реалізуються окремі програми соціального туризму для ветеранів війни та учасників бойових дій, однак їх фінансування та масштаб залишаються недостатніми.

Окремим перспективним напрямом є інклюзивний пішохідний туризм, який забезпечує можливість активного відпочинку для осіб з інвалідністю. У багатьох країнах Європейського Союзу та США активно створюються адаптовані туристичні маршрути, що враховують потреби людей із порушеннями зору, слуху та опорно-рухового апарату. Так, у Словенії функціонує мережа спеціально обладнаних маршрутів «Trails for All», які мають тверде покриття, поручні, тактильні покажчики, написи шрифтом Брайля та аудіогіди. У Німеччині популярними є маршрути для незрячих туристів із супроводом спеціально підготовлених гідів. Для людей з порушеннями слуху використовуються системи візуального інформування та попередження про небезпечні ділянки маршруту. Для осіб із порушеннями опорно-рухового апарату облаштовуються спеціальні стежки з пологими підйомами, місцями для відпочинку та можливістю використання спеціалізованих крісел-візків типу «Trekking Joëlette» [13, с. 204–209].

У Сполучених Штатах Америки значний внесок у розвиток інклюзивного

туризму здійснює Національна паркова служба, яка реалізує програму «Accessible Trails», спрямовану на сертифікацію маршрутів відповідно до рівня їх доступності для людей з обмеженими фізичними можливостями [13].

В Україні інклюзивний пішохідний туризм перебуває на початковому етапі розвитку. Першими кроками стали створення спеціалізованої стежки для людей із порушеннями зору в Гідропарку міста Києва та часткова адаптація окремих маршрутів на території Національного природного парку «Синевир». Починаючи з 2019 року громадські організації проводять експедиції на вершину Говерли за участю людей з інвалідністю, використовуючи спеціальні транспортні засоби та допомогу волонтерів. Однак відсутність державних стандартів доступності туристичних маршрутів, недостатній рівень розвитку інфраструктури та низька підготовленість туристичних фахівців значно уповільнюють розвиток інклюзивного туризму [14, с. 46].

Серед європейських країн особливою популярністю серед любителів пішохідного туризму користується Словенія, яка поєднує мальовничі гірські ландшафти Альп, численні природні пам'ятки та добре розвинену мережу туристичних маршрутів. Одним із символів країни є озеро Блед, що є популярною туристичною локацією для піших мандрівників.

Цікавим напрямком пішохідного туризму є також Ліхтенштейн. Незважаючи на невелику площу держави, територія країни характеризується мальовничими гірськими ландшафтами та зручною мережею маршрутів. Один із найвідоміших маршрутів дозволяє пройти територію країни від швейцарського до австрійського кордону на відстані близько 12 кілометрів.

У Великій Британії популярністю користується маршрут Альфреда Вейнрайта, який перетинає північну частину Англії із заходу на схід через території національних парків та природних резерватів. Не менш відомим є маршрут «Дублін – Дінгл» в Ірландії, що проходить через мальовничі узбережжя, долини та гірські райони країни й триває близько десяти днів [15].

Одними з найкращих умов для розвитку пішохідного туризму характеризується Франція, де функціонує понад 200 тисяч кілометрів

туристичних маршрутів. Для тривалих пішохідних подорожей використовуються маршрути, позначені червоно-білим маркуванням системи GR, тоді як короткі прогулянкові маршрути позначаються жовтим маркуванням системи PR [15].

Особливе місце серед туристичних регіонів України займають Карпати. Завдяки різноманітності рельєфу та природних перешкод вони є основним районом проведення спортивних пішохідних походів. Карпатські маршрути дозволяють оволодіти практично всіма елементами техніки спортивного туризму, навичками орієнтування на місцевості та організації туристичних походів різної складності.

Українські Карпати належать до середньовисотних гір і не досягають снігової лінії. Найвищою вершиною є гора Говерла (2061 м). Крім неї, висоту понад 2000 м мають вершини Бребенескул (2036 м), Піп Іван (2028 м) та Ребра (2001 м) [20].

Найбільшою популярністю серед туристів користуються маршрути Чорногірським хребтом із проходженням вершин Петрос, Говерла та Піп Іван, а також відвідуванням високогірних озер Несамовите, Бребенескул і Марічейка. Значний інтерес становлять також маршрути Горганями та Свидовецьким хребтом. Для іноземних туристів, особливо з Польщі, популярними є маршрути вздовж колишнього польсько-чехословацького кордону, які проходять територією Черногори та Горган [20].

Важливою складовою розвитку пішохідного туризму є система маркування маршрутів. Незважаючи на відсутність єдиної державної системи маркування, в Івано-Франківській області ще у 2008 році було затверджено спеціальну інструкцію зі знакування туристичних шляхів. Станом на 2011 рік у регіоні було промарковано понад 700 км туристичних маршрутів [2, с. 131].

Паралельно здійснюється робота з облаштування туристичних притулків та місць відпочинку вздовж популярних маршрутів. Зокрема, відновлено притулок на полонині Плісце та реконструйовано мисливську хатинку між вершинами Молода та Яйко-Перегінське.

Важливою складовою спортивного пішохідного туризму є проведення туристичних змагань. Відповідно до чинних правил спортивного туризму, змагання проводяться на дистанціях «Смуга перешкод», «Крос-похід» та «Рятувальні роботи» [4].

«Смуга перешкод» являє собою коротку дистанцію, насичену технічними етапами, які організуються на природних або штучних перешкодах. «Крос-похід» є довгою дистанцією, що передбачає проходження маршруту із виконанням спеціальних завдань та елементів орієнтування. «Рятувальні роботи» можуть проводитися як на коротких, так і на довгих дистанціях та передбачають транспортування умовного потерпілого через різноманітні технічні етапи [4].

Клас дистанції визначається її протяжністю, складністю перешкод, кількістю технічних етапів та спеціальних завдань. Організація та проведення таких змагань здійснюються відповідно до нормативних документів Федерації спортивного туризму України, що забезпечує єдині вимоги до оцінювання результатів та підготовки спортсменів [9, с. 12].

Таким чином, сучасний пішохідний туризм є важливою складовою туристичної індустрії та сфери активного відпочинку. Україна має значний потенціал для його розвитку завдяки сприятливим природним умовам, багатій історико-культурній спадщині та наявності популярних туристичних регіонів, насамперед Українських Карпат. Водночас подальший розвиток галузі потребує вдосконалення туристичної інфраструктури, створення національної мережі довготривалих маршрутів, розвитку інклюзивного туризму, цифровізації навігаційних систем та інтеграції українських туристичних шляхів до європейського туристичного простору [15, с. 118–120].

Перелік етапів та спеціальних прийомів:

Технічні етапи:

1. Навісна переправа через річку.
2. Навісна переправа через яр (скельна).
3. Крутопохила переправа.

4. Підйом по скельній ділянці або схилу.
 5. Підйом по вертикальних перилах.
 6. Траверс скельної ділянки або схилу.
 7. Траверс схилу.
 8. Спуск по вертикальних перилах.
 9. Спуск по схилу.
 10. Переправа через річку по колоді.
 11. Переправа через яр по колоді.
 12. Переправа по вірьовці з перилами.
 13. Переправа через річку вбхід з використанням перил.
 14. Переправа через річку вбхід.
 15. Переправа на плавзасобах.
 16. Транспортування «потерпілого».
 17. Подолання перешкоди з використанням підвішеної вірьовки (маятником).
 18. Рух по жердинах.
 19. Рух по купинах.
- Спеціальні прийоми:
20. Орієнтування.
 21. В'язання вузлів.
 22. Надання долікарської допомоги.
 23. Залік з топографії та/або геодезії.
 24. Визначення відстані та/або висоти.
 25. Встановлення намету.
 26. Розпалювання багаття.
 27. Укладання рюкзака.
 28. Виготовлення спорядження [4].

Склад команди визначається Положенням про проведення змагань і має забезпечувати належний рівень безпеки під час проходження дистанції. Для дистанцій IV–V класів у разі командного проходження кількість учасників

команди повинна становити не менше шести осіб [4].

Проходження дистанції. Дистанція (або її окрема частина) вважається успішно пройденою за умови повного подолання командою (або учасником на особистій дистанції) маршруту, що передбачає проходження всіх контрольних пунктів у встановленій послідовності або всіх маркованих коридорів руху, а також подолання не менш ніж 50 % від загальної кількості етапів (спеціальних завдань) [4].

Старт команд може здійснюватися у роздільному, груповому або загальному форматі. Інтервал між стартами команд (учасників) повинен забезпечувати відсутність взаємних перешкод під час проходження дистанції. Відповідно до Умов змагань старт може проводитися примусово або за готовністю команди та дистанції [4].

Результат команди (учасника) на довгих дистанціях – «Крос-похід» та «Рятувальні роботи» – визначається сумою штрафного часу та постійної часу. Величина постійної часу залежить від рівня складності дистанції та дорівнює її бальній оцінці, помноженій на три (1 бал = 30 сек.) [4].

Вищі місця посідають команди (учасники), які мають менший сумарний результат. У разі однакових результатів перевага надається тим учасникам або командам, які стартували раніше. Порядок визначення результатів на довгій дистанції типу «Крос-похід» за вибором регламентується Методичними роз'ясненнями та настановами, затвердженими виконавчим комітетом ФСТУ [9].

Положенням про змагання або їх Умовами може встановлюватися альтернативний порядок визначення підсумкового результату команди.

Результат команди (учасника) на коротких дистанціях «Смуга перешкод» та «Рятувальні роботи» обчислюється як сума фактично витраченого часу на проходження дистанції та нарахованих штрафів. Переможцями визнаються ті учасники або команди, які мають найменший сумарний показник.

У випадку рівності результатів перевага надається команді (учаснику), яка отримала меншу кількість штрафних балів. Порядок визначення результатів на короткій дистанції за вибором встановлюється Методичними роз'ясненнями,

затвердженими виконавчим комітетом ФСТУ. При цьому Положенням або Умовами змагань може бути передбачений інший механізм визначення результатів команди.

У першому розділі кваліфікаційної роботи на основі аналізу наукової, навчально-методичної літератури та нормативно-правових актів було здійснено теоретичне обґрунтування пішохідного туризму як об'єкта наукового дослідження, проаналізовано його понятійно-класифікаційний апарат, простежено історичний розвиток в Україні, а також визначено сучасний стан і перспективи розвитку як у світовому масштабі, так і в Україні. Узагальнення отриманих результатів дає підстави сформулювати такі висновки.

У глобальному вимірі пішохідний туризм належить до найбільш динамічних сегментів туристичної індустрії, що охоплює широкий спектр продуктів – від маркованих рекреаційних маршрутів (Camino de Santiago, Tour du Mont Blanc) до спортивних маршрутів кваліфікаційного рівня та спеціалізованих чемпіонатів. В Україні ринок пішохідного туризму представлений переважно турами вихідного дня (68 % усіх пропозицій), тоді як багатоденні спортивні походи займають значно меншу частку.

З економічної точки зору пішохідний туризм в Україні характеризується відносно невисоким рівнем рентабельності, що обумовлено сезонністю функціонування, переважанням самодіяльного сектору та низькою вартістю вхідних квитків. Водночас спостерігається зростання попиту на корпоративні трекінгові тури та індивідуальні екскурсії з гідом. У соціальному аспекті пішохідний туризм виконує важливі оздоровчі, реабілітаційні та патріотично-виховні функції, особливо в умовах воєнного стану, про що свідчить збільшення обсягів внутрішнього туризму на 23 % у 2024 році порівняно з 2021 роком. Особливого значення набуває розвиток інклюзивного пішохідного туризму для осіб з інвалідністю, зокрема людей із порушеннями зору, слуху та втратою кінцівок. Практика країн Європейського Союзу (Німеччина, Польща, Словенія) та США демонструє успішний досвід створення адаптованих маршрутів, обладнаних твердим покриттям, поручнями, інформаційними

табличками шрифтом Брайля, аудіогідами, а також спеціальними кріслами Joëlette для пересування бездоріжжям. Показовим прикладом є польська система «Turystyka bez barier», що охоплює близько 200 км адаптованих туристичних стежок. В Україні цей напрям перебуває на початковій стадії розвитку, характеризується поодинокими ініціативами та відсутністю державних стандартів доступності, однак має значний потенціал, особливо в контексті реабілітації поранених військовослужбовців. Подальші перспективи розвитку пішохідного туризму в Україні пов'язуються з цифровізацією туристичних маршрутів, формуванням національної мережі довготривалих пішохідних стежок за аналогією з європейськими Е-шляхами, впровадженням державної системи сертифікації інструкторів з адаптивного туризму та розширенням співпраці з європейськими партнерами [5, с. 118-120; 6, с. 204-209; 7, с. 46]. Проведений у першому розділі теоретичний аналіз дозволив сформулювати комплексне уявлення про пішохідний туризм як об'єкт дослідження, систематизувати його понятійно-категоріальний та класифікаційний апарат, простежити історичну еволюцію розвитку в Україні, а також визначити сучасні тенденції на національному та міжнародному рівнях. У результаті дослідження встановлено, що, незважаючи на значний природний, культурний та історичний потенціал України, на сучасному етапі спостерігається дефіцит якісних, доступних та інклюзивних пішохідних туристичних продуктів, особливо багатоденних маршрутів рекреаційно-етнографічного спрямування тривалістю 4–6 днів. Зазначене актуалізує необхідність практичного проектування нового пішохідного туристичного маршруту Західною Україною, що стане предметом розгляду в наступних розділах дипломної роботи.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОТЕНЦІАЛ РОЗРОБКИ НОВОГО ПІШОХІДНОГО ТУРУ ПО ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

2.1. Туристично-рекреаційний потенціал Західного регіону України для пішохідного туризму

Західна Україна є одним із ключових макрорегіонів України з точки зору розвитку пішохідного туризму (ПТ), оскільки саме тут сконцентрована значна частина природних, культурно-історичних та інфраструктурних ресурсів, придатних для організації активних туристичних маршрутів. До складу регіону входять вісім областей: Волинська, Рівненська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька та Закарпатська. За оцінками науковців, на цю територію припадає понад 60 % туристично-рекреаційного потенціалу України, що може бути використаний у сфері активного пішохідного туризму [24, с. 55].

Природно-рекреаційний потенціал регіону визначається насамперед наявністю Українських Карпат, які є головною гірською системою країни з максимальними висотами до 2061 м (г. Говерла). Тут сформовано широкий спектр умов для пішохідного туризму: від легких рекреаційних маршрутів полонинами та лісовими масивами до складних спортивних маршрутів III–IV категорій складності. Важливу роль у збереженні та використанні природних ресурсів відіграють Карпатський біосферний заповідник і Карпатський національний природний парк, які одночасно виконують функції охорони біорізноманіття та туристично-рекреаційних зон. Додатковий природний потенціал формують Мале Полісся (Волинська та Рівненська області) із заболоченими екосистемами, Подільські Товтри (Хмельницька область) – унікальний вапняковий горбистий масив, а також букові праліси, що входять до списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [25, с. 112–115].

Культурно-історичний компонент суттєво підсилює туристичну

привабливість регіону. Західна Україна характеризується високою концентрацією об'єктів культурної спадщини, які можуть бути інтегровані у пішохідні маршрути. Серед них – дерев'яні церкви Карпатського регіону (частина яких включена до списку ЮНЕСКО), численні замкові комплекси (понад 30 об'єктів у Львівській, Тернопільській та Хмельницькій областях), осередки гуцульської культури (зокрема Яремче, Криворівня, Коломия), а також історичні міста Львів, Чернівці та Кам'янець-Подільський [26, с. 88]. Така концентрація культурних ресурсів дозволяє формувати багатокomпонентні туристичні маршрути з поєднанням природного та пізнавального туризму.

Інфраструктурний потенціал регіону є важливою передумовою розвитку пішохідного туризму, однак характеризується нерівномірністю. Мережа маркованих маршрутів у Карпатах становить близько 1500 км, включаючи такі відомі маршрути, як «Карпатська стежка», «Стежка Бескидів», а також маршрути до водоспадів Шипіт і Пробій. Водночас значна частина цих стежок потребує оновлення маркування та модернізації навігаційного забезпечення [27, с. 27].

Система розміщення туристів представлена гірськими притулками (понад 50 об'єктів), базами відпочинку, хостелами та сільськими садибами. Найвищий рівень розвитку інфраструктури спостерігається в Івано-Франківській області (зокрема в районах Яремче, Ворохти та Микуличина), тоді як у Закарпатській області поза основними курортними зонами вона є менш розвиненою [27].

Транспортна доступність загалом є задовільною завдяки наявності міжнародних транспортних вузлів (Львів, Ужгород), розвиненої залізничної мережі та основних автомобільних магістралей. Водночас проблемним залишається стан місцевих доріг, які забезпечують доступ до стартових точок пішохідних маршрутів, що ускладнює логістику туристичних груп [28, с. 203].

Таким чином, Західна Україна має високий інтегрований потенціал для розвитку пішохідного туризму, однак його ефективна реалізація потребує подолання інфраструктурних диспропорцій, модернізації маркування маршрутів та врахування сезонних і логістичних обмежень при проектуванні нових туристичних продуктів.

2.2. Аналіз сучасного ринку пішохідних турів у Західній Україні: пропозиція та попит

Для обґрунтування розробки нового туру необхідно дослідити поточний стан ринку: конкурентне середовище, цінову політику, структуру попиту.

Аналіз пропозиції. Ринок пішохідних турів в Західній Україні представлений трьома групами учасників:

1. Великі туроператори («Тріпмай», «Турбар», «Добрі мандрі», «Лугосад») – пропонують стандартні програми вихідного дня (2 дні, 1 ніч) на Говерлу, Петрос, Синевир, а також тижневі трекінги (5-7 днів) з проживанням у готелях або притулках. Вартість – від 1200 до 5500 грн/особу залежно від тривалості та включених послуг. Групи – 10-30 осіб, супровід гіда, трансфер з великих міст [30].

2. Локальні гіді та приватні підприємці (часто мешканці Карпат) – пропонують індивідуальні одноденні та багатоденні маршрути (до 5 днів) з акцентом на автентіку (гуцульська кухня, народні ремесла). Ціни – 400-800 грн./день з особи. Групи – до 6 осіб [31].

3. Самодіяльні клуби та федерації (ФСТ України, Клуби туристів у містах) – організовують спортивні походи I-III КС за собівартістю (800-1500 грн за тиждень) без мети отримання прибутку, переважно для підготовки розрядників та інструкторів [29, с. 47].

Станом на 2024 рік в Україні налічується близько 80 компаній та організацій, що регулярно надають пішохідні тури в західному регіоні. Найбільший сегмент – тури вихідного дня (68 % від загальної кількості пропозицій), далі – багатоденні рекреаційні трекінги (25 %) і спортивні походи (7 %). Спостерігається дефіцит пропозицій з інклюзивними маршрутами (менше 1 %) [30, с. 112].

Порівняльний аналіз конкурентних турів. Для виявлення вільної ніші проведемо порівняння трьох найпопулярніших турів, представлених на ринку, що наведені в табл. 2.1, яку складено автором за даними сайтів туроператорів та

опитування гідів [31].

Таблиця 2.1

Характеристика основних конкурентних пішохідних турів у Західній Україні

Параметр	Тур «Говерла-трек» (ТО «Добрі мандри»)	Тур «Карпатське полум'я» (Приватний гід)	Тур «Бескиди за 5 днів» (ФСТ клуб)
Тривалість	2 дні / 1 ніч	4 дні / 3 ночі	5 днів / 4 ночі
Ціна на особу	1900 грн	6200 грн	1400 грн (самоокупність)
Проживання	готель в с. Ворохта + притулок	еко-садиби + намет	намет + притулки
Харчування	сніданок + обід	повний пансіон (гуцульська кухня)	самостійне приготування
Трансфер	зі Львова (включено)	не включено (зустріч у Яремче)	зі Львову (доплата 300 грн)
Гід	сертифікований	місцевий мешканець	інструктор ФСТ
Інклюзивність	ні	частково (адаптована садиба)	ні
Рівень фізичного навантаження	середні	високий	вищий за середній

Як видно з таблиці, ринок пропонує або короткі тури вихідного дня з обмеженою етнографічною складовою, або дорогі індивідуальні програми, або спортивні походи без комфорту. Вільна ніша – 4-6-денний рекреаційний тур помірної вартості (4000-6000 грн.) з поєднанням природних атракцій, культурних об'єктів та елементарної інклюзивності.

Аналіз попиту. За даними соціологічного опитування, проведеного Державним агентством розвитку туризму у 2024 році (N=1200 респондентів), основні характеристики потенційних споживачів пішохідних турів в Україні [33]:

Вік: 25–45 років (58 %), 46–60 років (25 %), молодше 25 (12 %), старше 60

(5 %) [30].

Мотивація: оздоровлення та фізична активність (43 %), емоційна розрядка та ескапізм (32 %), пізнання природи та культури (19 %), спортивне самовдосконалення (6 %) [30].

Сезонність: пік – травень-вересень (70 % бронювань), менш активні періоди – жовтень-листопад та березень-квітень (25 %), зима (за наявності снігу) – переважно лижні тури [31].

Готовність платити: до 3000 грн. за тур вихідного дня (готові 72 % опитаних), 3000-7000 грн. за 3-5-денний тур (45 %), понад 7000 грн. за тижневий тур (18 %) [32, с. 89–91].

Внаслідок війни (2022-2026 рр.) відбулася значна трансформація: попит змістився у бік безпечних гірських районів (Івано-Франківська, Закарпатська області) та коротких турів на 1-2 дні з можливістю швидкого повернення. Кількість внутрішніх туристів-пішоходів зросла на 23 % у 2024 році порівняно з довоєнним 2021 роком за рахунок вимушених переселенців та зміни звичок виїзного туризму [33].

Можна дістатись підсумку, що ринок має вільну нішу для нового туру, який поєднає багатоденний (4-6 днів) рекреаційний маршрут з елементами автентики та інклюзивними сегментами. При цьому оптимальною є ціна в діапазоні 4000-6000 грн./особу та тривалість 4 дні / 3 ночі.

2.3. Оцінка інфраструктури та доступності пішохідних маршрутів з урахуванням інклюзивності

Інфраструктурний аудит. Для успішної розробки туру необхідно провести оцінку наявних об'єктів. За результатами моніторингу, проведеного автором у співпраці з громадськими організаціями, отримано такі дані (табл. 2.2).

Інфраструктурне забезпечення туристичних маршрутів у Західній Україні має виражену територіальну нерівномірність. Найкращий рівень розвитку інфраструктури спостерігається в Івано-Франківській області, зокрема в межах

Карпатського національного природного парку, де відносно краще розвинена мережа маркованих стежок, туристичних притулків та базових сервісів. Натомість найнижчий рівень забезпечення характерний для Буковини та Тернопільської області, де туристична інфраструктура залишається фрагментарною та недостатньо інтегрованою в систему активного туризму.

Таблиця 2.2

Інфраструктурна забезпеченість пішохідних маршрутів в областях Західної України (станом на 2025 р.) [27, 34]

Область	Марковані стежки (км)	Туристичні притулки	Стан маркування (оцінка 1-5)	Транспорт до старту	Придатність для інклюзивності
Львівська (Бескиди)	320	12	3 (задовільний)	добре (залізниця)	низька
Івано-Франківська	550	28	4 (добрий)	добре (автобуси)	середня (одиночні об'єкти)
Закарпатська	400	18	2 (незадовільний)	середній	низька
Чернівецька	180	5	3 (задовільний)	слабкий	дуже низька
Тернопільська (Товтри)	80	2	4 (добрий)	середній	низька

Критичною проблемою є незадовільний стан гірських притулків і туристичних укриттів: близько 40 % з них не забезпечені системами опалення та базовими санітарно-гігієнічними умовами, а ще 25 % потребують капітального ремонту [28, с. 215]. Це суттєво обмежує можливості розвитку багатоденних пішохідних маршрутів і знижує рівень безпеки та комфорту туристів.

Окремо варто відзначити низький рівень інклюзивної доступності туристичних маршрутів. Станом на 2025 рік лише близько 2 % маршрутів у Західній Україні мають елементи пристосування для осіб з інвалідністю [36].

При цьому наявні в Україні приклади носять переважно локальний або експериментальний характер. Зокрема, у Києві функціонує коротка «стежка для людей з порушеннями зору» у Гідропарку (приблизно 1,5 км), обладнана поручнями та елементами шрифту Брайля. На Говерлі (2023–2024 рр.) за ініціативи ГО «Без бар'єрів» було організовано окремі експедиції для осіб з ураженнями опорно-рухового апарату із застосуванням спеціальних крісел Joëlette, однак ці заходи мають разовий, а не системний характер.

У європейській практиці інклюзивний пішохідний туризм є значно більш розвиненим. У Польщі функціонує система «Turystyka bez barier», яка включає близько 200 км адаптованих стежок у Татрах із пандусами, оглядовими платформами та аудіосупроводом [35, с. 67]. У Словенії реалізується концепція «Trails for All», що передбачає облаштування маршрутів із твердим покриттям, поручнями та рельєфними інформаційними елементами для осіб із порушеннями зору. У Німеччині застосовується модель «турів із супроводом», де спеціально підготовлений гід забезпечує вербальний опис маршруту, а безпечність пересування підвищується за рахунок допоміжних елементів, зокрема мотузяних поручнів.

З урахуванням наведеного досвіду, для проєктованого пішохідного туру доцільно передбачити пілотну інклюзивну ділянку протяжністю 2–3 км. Вона має бути обладнана твердим покриттям, відсутністю крутих підйомів, системою лавок для відпочинку та поручнями на складніших відрізках. Додатково доцільно встановити інформаційні таблички зі шрифтом Брайля та контрастним маркуванням.

Також варто передбачити можливість оренди спеціальних крісел-візків для пересування по бездоріжжю типу Joëlette, а також організацію супроводу волонтерів на запит туристів. Важливим перспективним напрямом є співпраця з реабілітаційними центрами для ветеранів, що дозволить не лише розширити цільову аудиторію туру, але й посилити його соціальну значущість та конкурентні переваги [36, с. 44].

2.4. Факторний аналіз впливу сезонності, безпеки та транспортної логістики на організацію турів

Успішна організація пішохідних турів регіоном Західної України вимагає врахування трьох ключових груп чинників, які безпосередньо впливають на формування туристичного продукту, його собівартість, доступність та привабливість. До таких чинників належать: сезонні коливання попиту та природних умов, безпекова ситуація (особливо в умовах воєнного стану) та якість транспортної логістики (як до маршруту, так і безпосередньо вздовж нього). Метою даного підрозділу є факторний аналіз кожного з цих компонентів та визначення їх вагомості для майбутнього проєктованого туру.

2.4.1. Сезонність. На основі даних про відвідуваність Карпатського національного природного парку за 2023-2024 роки побудовано графік сезонного розподілу туристичних потоків (табл. 2.3), який побудовано за даними адміністрації Карпатського НПП [37, с. 58].

Таблиця 2.3

Сезонний розподіл туристичних потоків у Карпатському регіоні (тис. осіб)

Місяць	Кількість туристів, тис. осіб
Січень	5
Лютий	6
Березень	12
Квітень	28
Травень	52
Червень	78
Липень	95
Серпень	102
Вересень	86
Жовтень	41
Листопад	14
Грудень	7

Аналіз сезонної динаміки показує яскраво виражену сезонність з піком у липні-серпні (до 102 тис. осіб у серпні). У цей період на популярних маршрутах (Говерла, Петрос, озеро Синевир) спостерігаються черги, перевантаження

притулків та сміттєві проблеми. Оптимальним періодом для нового туру є кінець травня – червень та вересень – перша половина жовтня. У червні температура повітря комфортна (+15...+22°C), тривалість світлового дня максимальна, а турпотік на 20-25 % нижчий від пікового, що забезпечує кращу якість обслуговування.

Вересень приваблює «золотою осінню» в Карпатах, однак слід враховувати ризик ранніх заморозків на висоті понад 1500 м. Зимові місяці (грудень-лютий) вимагають спеціального спорядження (кішки, льодоруби, теплі спальники) та підготовлених гідів, що не передбачено у рекреаційному форматі. Весняний період (березень-квітень) є небезпечним через танення снігів, селеві потоки та розмиті стежки [38].

Таким чином, для забезпечення рентабельності нового туру доцільно проводити його в два «вікна»: 15 травня – 30 червня та 1 вересня – 15 жовтня.

2.4.2. Фактори безпеки. Після початку повномасштабного вторгнення (2022 р.) безпека стала визначальним критерієм вибору маршруту. Аналіз безпекових ризиків для пішохідного туризму в Західній Україні дозволяє виділити чотири групи загроз:

1. Мінна небезпека. Окремі райони Волинської та Рівненської областей поблизу кордону з Республікою Білорусь можуть мати не розміновані території (залишки інженерних загороджень). Карпатський регіон (Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька області) є відносно безпечним, оскільки тут не велося активних бойових дій. Проте ДСНС України рекомендує користуватися офіційними картами мінної небезпеки (оновлюються щомісяця) та уникати залишених військових позицій, окопів та бліндажів [38, с. 24].

2. Погодні ризики. Українські Карпати характеризуються мінливістю погоди: раптові зливи, грози, зсуви (особливо на Прикарпатті), густі тумани, різке похолодання на 10-15°C протягом кількох годин. У разі тривалих дощів рівень води в гірських річках може піднятися на 1-2 метри, що унеможлиблює переправи вброд. Для мінімізації цих ризиків новий тур має включати: обов'язковий інструктаж перед виходом, наявність супутникового зв'язку

(Garmin InReach або аналог), запасний маршрут (варіант «Б») на випадок негоди, а також заборону на самостійні відхилення від маршруту.

3. Дикі тварини. У Карпатах поступово зростає популяція вовків та ведмедів (за оцінками екологів, близько 300 особин бурого ведмедя). Зустріч з ведмедем є рідкісною, але потенційно небезпечною. Учасників туру необхідно навчити правилам поведінки: не залишати їжу в наметах, шуміти під час руху, мати засоби відлякування (фальшфєєри, свистки, балончики з перцевим спреєм). Гід повинен мати досвід дій у таких ситуаціях [38, с. 30].

4. Злочинність та соціальні ризики. На популярних туристичних маршрутах трапляються дрібні крадіжки в притулках (телефони, гроші, їжа). Рекомендується носити цінності з собою та використовувати камери схову (облаштовані в деяких притулках). Також слід уникати конфліктів з місцевими жителями на ґрунті використання приватних земель – всі маршрути мають бути узгоджені з власниками [51].

Для нового туру обов'язковими є: оформлення групової страховки (від нещасних випадків + медичної евакуації), реєстрація групи в гірській пошуково-рятувальній службі (тел. 112), наявність у гіда аптечки та сертифіката з першої допомоги.

2.4.3. Транспортна логістика. Розробка будь-якого пішохідного туру починається з визначення стартової та фінішної точок, які повинні бути доступними для транспорту. Логістичний аналіз Західної України показує, що найбільш зручним транспортним хабом є Львів – місто з розвиненим залізничним та автобусним сполученням, а також міжнародним аеропортом (хоча під час воєнного стану його робота обмежена). Альтернативою є Івано-Франківськ – менше місто, але розташоване значно ближче до гірських масивів (відстань до Яремче – 60 км проти 130 км зі Львова) [39].

Для нового туру, який пропонується назвати «Стежками Бескидів та Гуцульщини», оптимальною є наступна логістична схема:

День 1 (старт):

08:00 – збір групи на залізничному вокзалі м. Львова (біля центрального

входу).

08:30 – трансфер орендованим мікроавтобусом (Mercedes Sprinter або аналог, 18-20 місць) до с. Сколівські Бескиди (Львівська область). Відстань – 130 км, час у дорозі – 2,5 години з однією технічною зупинкою.

11:00 – прибуття на старт маршруту, короткий інструктаж, розподіл спорядження, початок пішохідної частини.

12:30 – початок пішохідної частини: перехід Славське – полонина Плай (висота 1117 м). Протяжність – 8 км, перепад висот +450 м, час ходу – 3,5 години.

16:00 – прибуття на полонину. Встановлення табору (ночівля в наметах). Вечеря (приготування на груповому пальнику). Знайомство з правилами поведінки в горах, техніка безпеки.

День 2 (основний ходовий день, перехід через хребет):

08:00 – сніданок (гаряча каша, чай/кава). Згортання табору.

09:00 – вихід на маршрут. Перехід полонина Плай – полонина Магура (1362 м) – ур. Либохора. Протяжність – 14 км, перепад висот ± 350 м, час ходу – 6 годин з обідньою зупинкою (обід – сухий пайок, включено). Маршрут проходить через букові праліси, відкриті полонини, з краєвидом на Сколівські Бескиди.

12:00 – зупинка на обід біля потоку. Можливість купання в гірській річці (за погодою).

15:00 – прибуття в ур. Либохора. Це облаштована туристична стоянка з накриттям, вогнищем, сухими туалетами. Ночівля в наметах. Вечеря (приготування на багатті).

17:00 – факультативна екскурсія до водоспаду Кам'янка (1 км в один бік, 30 хв). Повернення до табору.

19:00 – вечірня програма: співи під гітару, розповідь гίδα про історію Бескидів (за бажанням групи).

День 3 (перехід до гуцульського села та знайомство з автентикою):

08:00 – сніданок. Згортання табору.

09:00 – вихід. Перехід ур. Либохора – с. Верхнє Синьовидне (передгір'я). Протяжність – 12 км, перепад висот – переважно спуск (-300 м), час ходу – 4,5 години. Маршрут пролягає лісовою стежкою вздовж річки Опір.

11:30 – зупинка на обід (сухий пайок) біля каплички св. Миколая.

13:30 – прибуття в с. Верхнє Синьовидне. Трансфер замовленим мікроавтобусом (30 км, 40 хв) до с. Ворохта (Івано-Франківська область) – центру гуцульської культури.

14:30 – заселення в еко-садибу «Гуцульська світлиця» (з гарячою водою, опаленням). Вільний час, душ.

16:00 – майстер-клас з приготування банушу (традиційна гуцульська страва з кукурудзяної крупи на сметані, з бринзою та шкварками). Дегустація з домашнім наливкою (безоплатно).

18:00 – вечеря в садибі (домашня кухня). Ночівля в кімнатах (2-4 місні, зі зручностями).

19:30 – факультативно: прогулянка до озера Молодості та центральної площі Ворохти (історичний вокзал, церква Різдва Івана Предтечі).

День 4 (фініш, трансфер до міст):

08:00 – сніданок (домашня випічка, мед, масло, кава).

09:00 – завершення туру. За бажанням групи – відвідування місцевого музею гуцульського побуту (20 грн/особа, за окремий кошт) або ринку сувенірів (15 хв).

10:00 – трансфер до залізничного вокзалу Івано-Франківська (60 км, 1,5 год) або до Львова (180 км, 3-3,5 год) залежно від побажань учасників. Рекомендовано замовляти квитки на поїзди після 14:00 (з Івано-Франківська) або після 18:00 (зі Львова).

Прибуття на вокзал, прощання з гідом. Кінець туру.

В табл. 2.4 проведемо розраховано за цінами туроператорів станом на березень 2025 р. [39, с. 45].

Таблиця 2.4

Розрахунок вартості трансферу (на групу 12 осіб + гід + водій)

Стаття витрат	Вартість, грн.
Оренда мікроавтобуса на 2 дні (Львів – старт + фініш – Львів)	5600
Паливо (400 км × 15 л/100 км × 52 грн/л)	3120
Платні дороги (ділянка Львів – Стрий)	180
Разом	8900
На 1 особу (12 учасників)	742 грн.

Якщо група самостійно добирається до Івано-Франківська (наприклад, нічним потягом з Києва або Харкова), вартість трансферу зменшується приблизно вдвічі (до 350-400 грн./особу). Тому в описі туру доцільно передбачити два варіанти: «з повним трансфером зі Львова» (для зручності) та «зустріч в Івано-Франківську» (для економії).

Таким чином, логістика нового туру є цілком реалістичною та не потребує надмірних витрат. Головною умовою є попереднє бронювання транспорту (не пізніше ніж за 14 днів до старту) та координація з гідом на місці.

2.4.4. Економічні фактори. На рентабельність пішохідного туру впливають макроекономічні показники, які в Україні є нестабільними. Аналіз економічних факторів дозволяє оцінити ризики та визначити оптимальну цінову політику.

1. Курс валют. Більшість витрат туроператора (паливо, імпордне спорядження, програмне забезпечення) залежить від курсу гривні до долара США та євро. За даними НБУ, середньорічний курс у 2024 році становив 41,2 грн./дол США. Прогноз на 2025-2026 рр. – поступова девальвація до 45-48 грн./дол США. Це означає, що вартість оренди транспорту та закупівлі туристичного інвентарю (намети, каремати, газові пальники) зростатиме. Відповідно, ціну туру слід переглядати щоквартально з урахуванням інфляції.

2. Вартість пального. Паливо є другою за значущістю статтею витрат після оплати праці гідів. Станом на березень 2025 року середня ціна дизельного пального в Україні становила 52-55 грн./л, що на 35 % вище, ніж у 2021 році.

Подальше зростання пов'язане з ризиками для логістики постачання. Для мінімізації цього фактору доцільно використовувати перевірених транспортних партнерів з фіксованими тарифами або агрегатори (Uklon, Bolt для трансферів на короткі дистанції).

3. Заробітна плата гідів та обслуговуючого персоналу. Середня ставка сертифікованого гіда-провідника по Західній Україні варіюється від 800 до 1500 грн./день залежно від складності маршруту та наявності додаткових сертифікатів (перша допомога, володіння англійською). Для нового туру тривалістю 4 дні витрати на гіда становитимуть 3200-6000 грн. за тур (розподіляються на групу). При цьому гіді, які працюють на ФОП, сплачують військовий збір (1,5%) та єдиний соціальний внесок (22% від мінімальної зарплати), що також впливає на кінцеву вартість послуг.

4. Інфляція та купівельна спроможність населення. За даними Держстату, інфляція в Україні у 2024 році становила 10,6 %. Реальні доходи населення скоротилися приблизно на 8 % порівняно з довоєнним рівнем. Це означає, що споживачі стали більш чутливими до ціни та частіше обирають тури бюджетного сегмента (до 3000 грн.). Для туру вартістю 4000-6000 грн. необхідно чітко обґрунтувати його цінність: унікальний маршрут, включений майстер-клас, комфортні умови проживання.

В табл. 2.5 наведемо прогнозовану структуру собівартості та ціни нового туру на 1 особу, на групу з 12 осіб тривалістю 4 дні/3 ночі. Розрахунок здійснено на основі цін туроператорів та постачальників послуг станом на 2025 рік [56].

Таблиця 2.5

Прогнозована структура собівартості та ціни нового туру (на 1 особу, група 12 осіб, 4 дні / 3 ночі)

Стаття витрат	Вартість, грн.	Частка, %
1	2	3
Трансфер (Львів – старт – фініш – Львів)	742	14,8
Проживання (3 ночі: притулки + еко-садиба, 550 грн/ніч)	1650	33,0
Харчування (сніданки, обіди, вечері, крім 1 обіду самостійно)	1200	24,0

Продовж. табл. 2.5

1	2	3
Оплата гiда (4800 грн / 12 осiб)	400	8,0
Страховка (групова, з покриттям 50 000 грн)	150	3,0
Майстер-клас (гуцульська кухня або вишивка)	250	5,0
Непередбаченi витрати (резерв 10 %)	439	8,8
Собiвартiсть	4831	-
Рентабельнiсть (20 %)	966	-
Цiна туру (орiєнтовна)	5800	100

Цiна 5800 грн. є конкурентоспроможною, оскiльки аналогiчнi тури приватних гiдiв коштують 6200-7000 грн. (без страховки та з меншою групою), а тури вихiдного дня великих операторiв – 1900-2500 грн., але вони значно коротшi. Для залучення бiльшої кiлькостi клiєнтiв можна передбачити акцiю «раннє бронювання» (знижка 10 % при оплатi за 30 днiв) та груповi знижки (при групi 14-16 осiб – цiна знижується на 5-7 % за рахунок економiї на трансферi).

2.5. SWOT-аналiз Захiдної України для розробки нового пiшохiдного туру

Для комплексної оцiнки доцiльностi розробки нового туру застосуємо метод SWOT-аналiзу, який дозволяє виявити сильнi та слабкi сторони внутрiшнього середовища (якi туроператор може контролювати), а також можливостi та загрози зовнiшнього середовища, якi не залежать вiд нього (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

SWOT-аналiз рeгiону для нового пiшохiдного туру «Стежками Бескидiв та Гуцульщини»

Strengths (Сильнi сторони)	Weaknesses (Слабкi сторони)
1	2
1. Унiкальний гiрський та лiсовий ландшафт, високий рiвень бiорiзноманiття, наявнiсть об'єктiв ПЗФ.	1. Нерозвинена iнфраструктура притулкiв (40 % не мають опалення, 25 % потребують капремонту) [27].

Продовж. табл. 2.6

1	2
<p>2. Близькість до великих міст (Львів – 130 км, Івано-Франківськ – 60 км).</p> <p>3. Багата культурна спадщина (гуцульська, бойківська, лемківська автентика) – музеї, ремесла, кухня.</p> <p>4. Наявність кваліфікованих гідів та інструкторів ФСТ України (понад 300 сертифікованих спеціалістів у регіоні) [31].</p> <p>5. Відносно низька ціна турів порівняно з європейськими аналогами (в 2-3 рази нижча, ніж у Польщі чи Словаччині).</p>	<p>2. Низька інклюзивна доступність маршрутів (лише 2 % стежок мають елементи доступності).</p> <p>3. Сезонність – обмежений період проведення (травень-жовтень), що знижує річну рентабельність.</p> <p>4. Слабке маркування стежок у віддалених районах (Закарпаття, Чернівецька область) – туристи можуть заблукати без GPS.</p> <p>5. Відсутність централізованої системи онлайн-бронювання притулків та місць для ночівлі (комунікація через телефон та сарафанне радіо).</p>
Opportunities (Можливості)	Threats (Загрози)
<p>1. Зростання попиту на внутрішній активний туризм після війни (очікуване збільшення на 30-40 % до 2027 року) [30].</p> <p>2. Грантові програми ЄС на розвиток «зелених» маршрутів (Interreg NEXT Польща-Україна 2021-2027, бюджет понад 10 млн євро). 3. Імплементация досвіду інклюзивного туризму з Польщі, Словенії та Німеччини (можливість створити перший сертифікований інклюзивний маршрут в Україні).</p> <p>4. Цифровізація – створення мобільного додатка з GPS-картою маршруту, системою е-бронювання та чатом із гідом.</p> <p>5. Співпраця з реабілітаційними центрами для поранених військових та ветеранів – соціальне підприємництво та додатковий канал збуту.</p> <p>6. Розвиток малих аеропортів (Львів, Івано-Франківськ) після відкриття неба.</p>	<p>1. Погіршення безпекової ситуації (ракетні обстріли критичної інфраструктури, особливо об'єктів енергетики, що впливає на роботу залізниці).</p> <p>2. Зміна клімату – нестабільна погода в горах (підвищення частоти паводків, зсувів, зимових відлиг).</p> <p>3. Відтік кваліфікованих гідів за кордон через низькі зарплати в Україні (середня ставка 1000 грн./день проти 150 євро/день у Польщі) [31].</p> <p>4. Конкуренція з дешевшими турами в Румунію та Словаччину після повного відкриття кордонів (євроінтеграція).</p> <p>5. Екологічне навантаження – засмічення популярних стежок недоброчесними туристами, що може призвести до закриття маршрутів адміністрацією парків.</p>

Розроблено автором за методикою [40, с. 34–40] з використанням експертних оцінок гідів та представників НПП.

На основі проведеного SWOT-аналізу можна сформулювати наступні стратегічні рекомендації для нового туру:

1. Стратегія використання сильних сторін: зробити акцент на автентичній гуцульській культурі (включити майстер-клас з ліплення банушу або вишивки) та унікальних природних об'єктах (водоспади, полонини, праліси). Це дозволить диференціювати тур від стандартних «вихідних на Говерлу».

2. Стратегія мінімізації слабких сторін: перед стартом сезону провести рекогносцирувальний вихід для перевірки стану притулків та маркування; укласти довгострокові договори з власниками оновлених садиб; запровадити бронювання через Telegram-бота або Google Forms (як тимчасове рішення до появи повноцінної CRM).

3. Стратегія використання можливостей: подати спільну заявку з партнерами (НПП, ОТГ) на грант ЄС для облаштування 2-3 км інклюзивної ділянки маршруту; створити якісний контент для соціальних мереж (Instagram, TikTok) із візуалізацією маршруту; налагодити співпрацю з ГО ветеранів «Повернись живим» або «Ліга сильних».

4. Стратегія захисту від загроз: мати резервний маршрут (варіант «Б») на випадок різкого погіршення погоди або безпекової ситуації; включити в ціну туру страхування від нещасних випадків та медичної евакуації (через компанію «PZU Україна» або «UNIQA»); закупити багаторазові пляшки та еко-пакети для зменшення пластикового сміття; проводити з учасниками короткий екологічний інструктаж.

SWOT-аналіз підтверджує доцільність розробки нового пішохідного туру в Західній Україні. Регіон має значні сильні сторони (природа, культура, ціна) та сприятливі зовнішні можливості (гранти, зростання попиту), які переважають над слабкими сторонами та загрозами за умови впровадження описаних вище стратегій.

Висновки. У результаті аналітичного дослідження, проведеного з

використанням статистичних методів (аналіз рядів динаміки, групування), порівняльного аналізу (бенчмаркінг конкурентних турів), факторного аналізу (сезонність, безпека, логістика, економічні чинники) та SWOT-аналізу, були сформульовані висновки щодо сучасного стану та перспектив розробки нового пішохідного туру по Західній Україні.

Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу засвідчила, що Західна Україна, зокрема Івано-Франківська та Закарпатська області, володіє високим рівнем природних, культурних та інфраструктурних ресурсів для розвитку пішохідного туризму. Тут зосереджено понад 60 % загальноукраїнського потенціалу активного туризму. Найбільш привабливими є Українські Карпати з їх полонинами, водоспадами та пралісами, а також гуцульська культурна спадщина, що може виступати ключовим елементом нового туристичного продукту. Водночас виявлено значну диспропорцію в розвитку інфраструктури: лідером є Івано-Франківська область (550 км маркованих стежок, 28 притулків), тоді як Чернівецька та Тернопільська області значно відстають [27]. Це обґрунтовує доцільність формування маршруту переважно в межах Івано-Франківської області з частковим охопленням території Закарпаття.

Аналіз ринку пішохідних турів показав його сегментованість: великі туроператори формують близько 68 % пропозицій (переважно тури вихідного дня), приватні гіді – 25 % (індивідуальні багатоденні тури), спортивні клуби – 7 % (некомерційні походи) [30]. Виявлено дефіцит багатоденних (4–6 днів) рекреаційно-етнографічних турів середньої цінової категорії (4000–6000 грн) із елементами інклюзивності. Порівняльний аналіз конкурентних продуктів підтвердив наявність незаповненої ринкової ніші. Попит після 2022 року змістився у бік безпечних гірських регіонів; основну цільову аудиторію становлять особи віком 25–45 років (58 %), мотивовані оздоровленням (43 %) та емоційною розрядкою (32 %). Готовність сплачувати 4000–6000 грн за 4-денний тур підтвердили 45 % опитаних [31].

Інфраструктурний аналіз засвідчив наявність суттєвих проблем у сфері туристичного обслуговування. Зокрема, 40 % гірських притулків не мають

належних санітарно-побутових умов, а 25 % потребують капітального ремонту [27]. Якість маркування маршрутів є задовільною лише в Івано-Франківській області (оцінка 4/5), тоді як у Закарпатській області вона залишається недостатньою (2/5). Рівень інклюзивної доступності є критично низьким – лише 2 % маршрутів адаптовані для осіб з інвалідністю. Водночас міжнародний досвід (Польща, Словенія, Німеччина) підтверджує реалістичність впровадження безбар'єрних рішень. Для нового туру запропоновано створення пілотної інклюзивної ділянки (2–3 км) з твердим покриттям, поручнями, лавками, тактильними елементами та можливістю використання спеціальних крісел Joëlette [35].

Факторний аналіз дозволив визначити ключові умови реалізації маршруту. Оптимальними періодами для проведення туру є 15 травня – 30 червня та 1 вересня – 15 жовтня. У літній пік (липень–серпень) спостерігається перевантаження туристичної інфраструктури, що негативно впливає на якість обслуговування. Основними безпековими ризиками визначено мінну небезпеку в окремих регіонах, несприятливі погодні умови (зсуви, тумани, селі), а також природні фактори. Мінімізація ризиків забезпечується інструктажем, страхуванням, реєстрацією груп у ДСНС та використанням засобів зв'язку.

Транспортно-логістичний аналіз показав, що найбільш зручним транспортним хабом є м. Львів. Середня вартість трансферу становить близько 742 грн на особу (туди й назад для групи 12 осіб). Альтернативним варіантом є самостійне прибуття туристів до м. Івано-Франківськ, що дозволяє суттєво знизити витрати [39].

Економічний аналіз засвідчив вплив макроекономічних факторів (інфляція 10,6 % у 2024 р., девальвація національної валюти, зростання вартості пального та послуг гідів) на формування собівартості туру. Розрахункова собівартість становить 4831 грн на особу, рекомендована ціна з урахуванням рентабельності 20 % – 5800 грн на особу, що забезпечує конкурентоспроможність туристичного продукту [59].

SWOT-аналіз підтвердив доцільність розробки нового туру. До сильних

сторін належать унікальні природні ресурси, культурна спадщина та відносно доступна вартість. Можливості включають зростання внутрішнього попиту, грантову підтримку ЄС, цифровізацію туристичних послуг і розвиток соціального підприємництва. Водночас слабкими сторонами залишаються недостатній рівень інфраструктури та інклюзивності, а загрозами – безпекова ситуація та конкуренція на ринку. Сформульовано чотири стратегічні напрями розвитку: використання етнокультурного потенціалу, мінімізація інфраструктурних недоліків, залучення зовнішнього фінансування та впровадження заходів безпеки.

Отже, проведене дослідження створює необхідну аналітичну основу для переходу до практичної розробки нового пішохідного туру «Стежками Бескидів та Гуцульщини». Виявлені проблеми та обмеження будуть враховані при формуванні маршруту, розробці програми обслуговування туристів, бюджетуванні, маркетинговій стратегії та забезпеченні безпеки у наступному розділі роботи.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА НОВОГО ПІШОХІДНОГО ТУРУ «СТЕЖКАМИ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ»

3.1. Теоретичне обґрунтування необхідності впровадження пішохідного маршруту в регіоні

Пішохідний туризм є одним із найбільш природних, екологічно безпечних та доступних видів рекреаційної діяльності, що сприяє не лише фізичному розвитку людини, а й її духовному збагаченню, пізнанню культурно-історичної спадщини та формуванню екологічної свідомості. На відміну від багатьох інших видів туризму, він не потребує значних матеріальних витрат, складного технічного спорядження чи спеціальної інфраструктури, що робить його доступним для широких верств населення. Саме тому у сучасних умовах розвитку туристичної галузі пішохідний туризм розглядається як важливий інструмент забезпечення активного дозвілля, оздоровлення населення та сталого використання природно-рекреаційних ресурсів території [44, с. 34].

Західна Україна належить до найбільш перспективних туристичних регіонів держави. До її складу входять Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька, Рівненська та Волинська області, які характеризуються значним природним, історико-культурним та етнографічним потенціалом. Територія регіону охоплює різноманітні природні комплекси – від гірських ландшафтів Українських Карпат до рівнинних територій Волинської та Подільської височин. Таке поєднання природних умов створює широкі можливості для організації туристичних маршрутів різного рівня складності та спрямованості [45, с. 112].

Особливу цінність для розвитку пішохідного туризму становлять Українські Карпати. Це найбільший гірський масив країни, який характеризується високим ступенем ландшафтної різноманітності, наявністю численних природоохоронних територій, багатством флори та фауни, а також

розгалуженою мережею туристичних стежок. Значна частина Карпатського регіону входить до складу національних природних парків та біосферних резерватів, що забезпечує збереження природних ресурсів і водночас створює передумови для розвитку екологічного та рекреаційного туризму.

Не менш важливим чинником туристичної привабливості Західної України є її культурно-історична спадщина. На території регіону розташовані сотні пам'яток архітектури, історії та культури різних історичних епох. Особливою популярністю користуються старовинні міста Львів, Івано-Франківськ, Чернівці, Ужгород, Мукачево, Кам'янець-Подільський та інші. Крім архітектурних пам'яток, регіон відомий своїми етнокультурними особливостями, насамперед гуцульською, бойківською та лемківською культурами, які зберегли унікальні народні традиції, ремесла, кухню та фольклор.

Поєднання природних і культурних ресурсів створює сприятливі умови для формування комплексного туристичного продукту, який може задовольняти різноманітні потреби туристів. Сучасний турист дедалі частіше прагне не лише оглянути визначні пам'ятки, але й отримати автентичний досвід взаємодії з місцевою культурою, природою та способом життя населення. Саме тому пішохідні тури, які поєднують природно-рекреаційні та культурно-пізнавальні елементи, набувають дедалі більшої популярності.

Актуальність розробки нового пішохідного туру обумовлена сучасними тенденціями розвитку туристичного ринку України. За даними Державного агентства розвитку туризму України, протягом останніх років спостерігається поступове зростання попиту на внутрішній туризм. Особливої популярності набувають активні форми відпочинку, які дозволяють поєднати фізичну активність, перебування на природі та емоційне відновлення [46]. Така тенденція значною мірою пов'язана зі зміною туристичних уподобань населення, орієнтацією на здоровий спосіб життя та підвищенням інтересу до власної культурної спадщини.

Важливим фактором виступає також трансформація туристичного попиту

в умовах пандемії COVID-19 та воєнного стану в Україні. Обмеження міжнародних подорожей, підвищення безпекових ризиків та економічна нестабільність сприяли переорієнтації значної частини туристів на внутрішній ринок. За цих умов особливої актуальності набули маршрути, що забезпечують безпечний відпочинок у межах відносно стабільних регіонів держави, до яких належить більшість областей Західної України [47, с. 78].

Аналіз сучасного ринку туристичних послуг свідчить, що більшість існуючих пішохідних маршрутів мають локальний характер і розраховані переважно на короткотривале перебування туристів. Значна кількість пропозицій представлена екскурсіями вихідного дня, сходженнями на окремі вершини або короткими маршрутами тривалістю один-два дні. Водночас спостерігається недостатня кількість багатоденних турів, які б комплексно поєднували природні, історичні та етнографічні ресурси регіону [31].

Окремою проблемою є недостатній рівень інтеграції культурно-пізнавальної складової до структури багатьох існуючих маршрутів. Більшість турів акцентують увагу або на природних атракціях, або на екскурсійних об'єктах, не забезпечуючи комплексного сприйняття регіону. Саме тому виникає необхідність створення нового туристичного продукту, який би поєднував рекреаційну, пізнавальну та оздоровчу функції.

Розробка нового пішохідного туру також відповідає принципам сталого розвитку туризму. Сталий туризм передбачає раціональне використання природних ресурсів, підтримку місцевих громад, збереження культурної спадщини та мінімізацію негативного впливу туристичної діяльності на навколишнє середовище. Пішохідний туризм найбільшою мірою відповідає цим принципам, оскільки характеризується низьким рівнем антропогенного навантаження та сприяє розвитку малого підприємництва у сільських територіях.

Соціально-економічне значення нового туристичного маршруту полягає також у можливості залучення місцевого населення до надання туристичних послуг. Розвиток пішохідного туризму сприяє створенню додаткових робочих

мість у сфері розміщення, харчування, транспорту, екскурсійного обслуговування та виробництва сувенірної продукції. Особливо важливим це є для гірських районів, де туристична діяльність часто виступає одним із головних джерел доходів населення.

При розробці нового маршруту необхідно враховувати сучасні вимоги до безпеки туристів. В умовах воєнного стану особливого значення набувають питання вибору безпечних територій, наявності альтернативних шляхів евакуації, доступності медичної допомоги та стабільного транспортного сполучення. Тому маршрут повинен бути спроектований таким чином, щоб забезпечувати комфортне та безпечне перебування туристів протягом усього періоду подорожі.

Отже, теоретичне обґрунтування розробки нового пішохідного туру по Західній Україні базується на поєднанні кількох ключових чинників: високого природно-рекреаційного та культурно-історичного потенціалу регіону, зростання попиту на внутрішній активний туризм, недостатньої кількості комплексних багатоденних маршрутів на туристичному ринку, необхідності реалізації принципів сталого розвитку туризму та забезпечення безпечних умов подорожування. Усе це свідчить про доцільність створення нового багатоденного пішохідного туру, який поєднуватиме природні, культурні та етнографічні ресурси Західної України та буде орієнтований на широку категорію туристів.

3.2. Туристично-рекреаційний потенціал території проходження маршруту

Розроблюваний маршрут проходить переважно територією Львівської та Івано-Франківської областей із заходом у Закарпатську область. Оцінка потенціалу проводилася за такими критеріями: природно-рекреаційні ресурси, історико-культурні об'єкти, рівень розвитку інфраструктури (готелі, заклади харчування, транспортна доступність), безпекова ситуація.

Природно-рекреаційні ресурси. Маршрут включає фрагмент Національного природного парку «Сколівські Бескиди» (заснований у 1999 році, площа 356 км²), де трапляються рідкісні види флори та фауни, занесені до Червоної книги України (наприклад, підсніжник білосніжний *Galanthus nivalis* L.) [48, с. 44]. Також передбачено проходження через ландшафтний заказник «Тустань» (відомі скельні утворення – залишки давньоруської фортеці XI-XIII ст.). Далі маршрут виходить до водоспаду «Кам'янка» (висота 7 м) і до озера Синевир (Закарпатська область), яке є найбільшим високогірним озером України (площа 4–5 га, глибина до 22 м) [49, с. 209].

Історико-культурні об'єкти. Серед ключових точок: місто Сколе (перша письмова згадка – 1397 рік), дерев'яна церква Святого Духа (XVIII ст., пам'ятка архітектури національного значення), руїни Тустані, музей «Лісова скульптура» в с. Плав'я, а також етнографічний музей «Бойківщина» у м. Турка [50, с. 67]. У м. Львові (включеному до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у 1998 році) передбачена оглядова екскурсія з відвідуванням Личаківського цвинтаря (заснований 1786 р.) та Високого замку.

Інфраструктура та безпека. Згідно з даними Головного управління статистики у Львівській області, на 2023 рік у регіоні налічується 87 закладів розміщення туристичного типу (готелі, садиби, кемпінги) [51]. Уздовж маршруту на відстані не більше 10–12 км розташовані сільські садиби, готові надавати послуги ночівлі (середня ціна 250–400 грн/особу). Також наявні пункти невідкладної медичної допомоги в смт Славське та м. Сколе. Рівень злочинності в туристичних зонах низький, що підтверджується статистикою поліції Львівської області (менше 0,02 злочинів на 100 туристів у 2022 р.) [52, с. 15].

На основі проведеного аналізу обґрунтовано доцільність створення пішохідного туру тривалістю 7 днів (базовий варіант) з можливістю компресії до 3 днів (тур вихідного дня) та розширення до 10 днів.

3.3. Проектування маршруту пішохідного туру «Західна Україна пішки: сім стежок»

3.3.1. Карта-схема та загальна характеристика маршруту. Маршрут є лінійно-кільцевим з елементами радіальних виходів. Початкова точка – м. Львів (залізничний вокзал), кінцева – м. Львів (повернення автобусом з смт Славське). Загальна протяжність пішохідної частини – 126 км. Категорія складності – I (помірна, доступна для підготовлених початківців). Середньодобовий перехід – 18 км (максимум 25 км, мінімум 10 км). Набір висот – до 450 м на день. Сезонність: рекомендований період – травень-жовтень.

3.3.2. Програма туру на 7 днів (базовий варіант). День 1 (субота). Львів – Сколе (трансфер + радіальний вихід)

09:00 – зустріч групи біля Львівського залізничного вокзалу. Інструктаж з техніки безпеки, розподіл групового спорядження.

09:45 – переїзд електричкою Львів – Сколе (відстань 98 км, час у дорозі 2 год. 10 хв).

12:00 – прибуття до м. Сколе, розміщення в готелі «Skole Park» (вул. Данила Галицького, 12). Обід у кафе «Бойківська світлиця» [53].

14:00 – пішохідна екскурсія містом: відвідування костелу св. Анни (1724 р.), ринку, оглядового майданчика на горі Тростян (відмітка 402 м).

18:00 – вечеря. Вільний час.

Програмна мета: адаптація групи, знайомство з бойківською культурою.

День 2 (неділя). Сколе – с. Плав'я – с. Коростів (перехід 18 км)
08:00 – сніданок. Вихід на трасу. Маршрут проходить через урочище «Кам'янець» (скельні відслонення верхньокрейдових пісковиків).

12:30 – привал у с. Плав'я, відвідування музею лісової скульптури просто неба (заснований 1988 р.) [54].

14:00 – обід із власного провіанту (сухий пайок).

16:00 – прибуття до с. Коростів, розміщення у сільській садибі «У

Марічки» (вул. Центральна, 24).

18:00 – вечеря (домашня кухня). Майстер-клас із випікання бойківського хліба.

Нічліг.

День 3 (понеділок). Коростів – Тустань – Урич (перехід 12 км)

08:00 – сніданок. Перехід лісовою стежкою до скельного комплексу «Тустань». Екскурсія (тривалість 2 год.). Згідно з археологічними дослідженнями М. Рожка (2015), фортеця функціонувала з XI по XVI ст. як митний пункт на соляному шляху [55, с. 88].

13:00 – обід у с. Урич (кафе «Скеля»). Після обіду – відпочинок, купання в річці Стрий (за температури води $>18^{\circ}\text{C}$).

17:00 – розміщення в кемпінгу «Тустань» (наметове містечко з душем та кухнею). Вечеря на багатті.

Програмна мета: історико-фортифікаційна.

День 4 (вівторок). Урич – смт Славське – підйом на гору Парашка (радіальний вихід 15 км + трансфер)

07:30 – сніданок. Переїзд автобусом (35 км) до смт Славське.

09:00 – старт радіального походу на гору Парашка (висота 1271 м). Підйом за маршрутом «зелена смуга» (довжина 7,5 км в один бік). На вершині – оглядовий майданчик та залишки метеостанції (1936 р.).

13:00 – обід на вершині. Спуск.

16:30 – повернення в Славське. Відвідування водоспаду «Кам'янка» (додатковий перехід 2 км).

19:00 – розміщення в готелі «Славське Карпати» (вул. Івана Франка, 7). Вечеря.

Нічліг.

День 5 (середа). Славське – с. Опорець – перевал «Близиця» (перехід 20 км)

08:00 – сніданок. Вихід у напрямку с. Опорець. Долина річки Опір, хвойно-букові ліси.

12:00 – обід у с. Опорець (етно-садиба «Під лісом»).

14:00 – підйом на перевал «Близнаця» (915 м). Виходи на хребет.

17:30 – спуск у с. Тухля, розміщення в турпритулку «Бойківська хата» (ліжкомісця на 12 осіб). Вечеря.

Програмна мета: оволодіння навичками орієнтування на місцевості.

День 6 (четвер). Тухля – с. Рожанка – кордон Закарпатської області – озеро Синевир (перехід 25 км, найдовший перехід)

06:30 – ранній сніданок. Форсований перехід до с. Рожанка (12 км).

10:30 – відпочинок біля джерела мінеральної води (свердловина № 2-Р, вода сульфатно-кальцієва).

12:00 – перехід через лісову дорогу до межі Закарпатської області.

15:00 – прибуття до озера Синевир (989 м над р.м.). Екскурсія до музею «Скеля» (природничий музей, відкритий у 2009 р.) [56]. Обід у кафе «Синевир».

18:00 – розміщення в сільській садибі «Синевирська перлина» (с. Синевирська Поляна). Вечеря. Сауна (за окрему плату).

Увага: цей день вимагає підвищеної фізичної підготовки.

День 7 (п'ятниця). Озеро Синевир – Львів (трансфер) – завершення туру

09:00 – сніданок. Переїзд орендованим мікроавтобусом (Mercedes Sprinter, 19 місць) до Львова (відстань 165 км, час у дорозі 3 год 20 хв).

13:00 – прибуття до Львова, обід у ресторані «Криївка» (пл. Ринок, 14).

14:30 – підбиття підсумків, складання анкет зворотного зв'язку. Вручення сертифікатів учасника.

16:00 – завершення туру.

3.3.3. Варіанти іншої тривалості. Тур вихідного дня (3 дні): Львів – Сколе – Тустань – Славське – Львів. Скорочена програма без радіальних виходів на Парашку та без озера Синевир. Протяжність 42 км.

Розширений тур (10 днів): додатково включає 3 дні: радіальний вихід на гору Пікуй (1408 м), дводенну переправу через полонину Боржава та відвідування замку Паланок у м. Мукачево (збудований у XIV ст., перебудований у XVI–XVII ст.) [57].

3.4. Економічне обґрунтування пішохідного туру «Стежками Західної України»

Для забезпечення комерційної доцільності розробленого туру необхідно розрахувати його собівартість, визначити доходи, витрати та термін окупності. Розрахунки виконано для базового 7-денного туру на групу з 12 осіб (оптимальний розмір групи для пішохідного маршруту I категорії складності) [58, с. 102]. Розрахункова валюта – гривня (станом на 2024 рік).

3.4.1. Кошторис витрат на одну групу. Усі витрати поділено на постійні (не залежать від кількості туристів у межах групи) та змінні (прямо пропорційні кількості осіб).

Таблиця 3.1

Постійні витрати на тур на групу, грн.

Стаття витрат	Сума, грн.	Примітка
Оренда мікроавтобуса (день 1 – трансфер Львів–Сколе, день 4 – трансфер Урич–Славське, день 7 – Синевир–Львів)	9 500	За даними ТОВ «Транс-Карпати» [59]
Зарплата гіда-провідника (7 днів × 1200 грн/день)	8 400	Ставка для сертифікованого гіда зі знанням англійської
Зарплата помічника гіда (відповідає за спорядження та безпеку)	5 600	800 грн/день
Нарахування на зарплату (ЄСВ – 22%)	3 080	$(8\,400 + 5\,600) \times 0,22$
Оренда групового спорядження (палатки, каремати, газові пальники, рації)	2 200	Взято в прокату «Тур-Спорт» (м. Львів)
Страховання групи (медичне + від нещасного випадку)	1 800	Поліс на 7 днів (150 грн/особу × 12) – віднесено до постійних для спрощення
Реклама та маркетинг (частка на один тур)	2 000	Контекстна реклама, соціальні мережі, друк флаєрів
Разом постійні витрати	32 580	

Таблиця 3.2

Змінні витрати на одного туриста, грн

Стаття витрат	Сума на 1 особу	Розрахунок / обґрунтування
Проживання (7 ночей)	2 450	День 1 – 350 грн. (хостел), день 2 – 300 грн. (садиба), день 3 – 200 грн. (кемпінг), день 4 – 600 грн. (готель), день 5 – 250 грн. (турпритулок), день 6 – 450 грн (садиба + сауна), день 7 – 300 грн (не використовується, але включено трансфер) – середнє 350×7
Харчування (повний пансіон, крім 2 обідів із сухпайка)	2 100	Сніданок + вечеря в садибах/готелях (≈ 200 грн./день $\times 6 = 1200$), обіди в кафе (300 грн./день $\times 3 = 900$)
Сухий пайок (2 дні)	300	150 грн/день
Вхідні квитки до музеїв та НПП	320	Тустань – 80 грн., музей лісової скульптури – 50 грн., озеро Синевир – 120 грн., музей «Скеля» – 70 грн. [60]
Дозвіл на відвідування НПП «Сколівські Бескиди»	50	Збір за рекреаційне користування
Разом змінні витрати		5 220

Загальні змінні витрати на групу з 12 осіб:

$$C_{var} = C_{var1} \times N \quad (2.1)$$

$$5\,220 \times 12 = 62\,640 \text{ грн.}$$

Повна собівартість туру на групу:

$$C_{total} = C_{fixed} + C_{var} \quad (2.2)$$

$$32\,580 \text{ (постійні)} + 62\,640 \text{ (змінні)} = 95\,220 \text{ грн.}$$

Собівартість на одного туриста:

$$C_{pers} = C_{total} / N \quad (2.3)$$

$$95\,220 / 12 = 7\,935 \text{ грн.}$$

3.4.2. Формування ціни та доходу. Ринковий аналіз показав, що середня ціна аналогічних 7-денних активних турів Західною Україною (наприклад, пропозиції ТОВ «Актив-Тур», «Карпатські мандри») коливається від 10 500 до 14 000 грн без трансферу з Києва [61, с. 56]. Враховуючи унікальність маршруту (озеро Синевир, Тустань, майстер-класи) та включений трансфер зі Львова, встановлюємо ціну 12 500 грн. на особу.

Виручка від реалізації туру (на групу):

$$R = P \times N_{fact} \quad (2.4)$$

$$12\,500 \times 12 = 150\,000 \text{ грн.}$$

Валовий прибуток (маржинальний дохід):

$$P_{gross} = R - C_{total} \quad (2.5)$$

$$150\,000 - 95\,220 = 54\,780 \text{ грн.}$$

Рентабельність туру (за прибутком до оподаткування):

$$R_{oc} = P_{gross} / C_{total} \times 100\% \quad (2.6)$$

$$(54\,780 / 95\,220) \times 100 \% \approx 57,5 \%$$

Високий показник пояснюється мінімальними посередницькими ланками та прямим бронюванням садиб [62].

3.4.3. Прогнозний дохід та термін окупності. Припустимо, що тур запускається з періодичністю 2 рази на місяць у сезон (травень–жовтень – 6 місяців). Кількість турів за сезон: $6 \times 2 = 12$ турів. Заповнюваність групи приймемо на рівні 80 % (у середньому 9,6 особи, округлимо до 10). Тоді річний

чистий прибуток (до оподаткування) становитиме:

Виручка на 1 тур при 10 туристах:

$$R = P \times N_{\text{факт}} \quad (2.7)$$

$$12\,500 \times 10 = 125\,000 \text{ грн.}$$

Собівартість:

$$\text{Сповна} = \text{Спост} + \text{Сзмін} \times N_{\text{факт}} \quad (2.8)$$

$$32\,580 + 5\,220 \times 10 = 84\,780 \text{ грн.}$$

Прибуток на тур:

$$P_{\text{тур}} = R - \text{Сповна} \quad (2.9)$$

$$125\,000 - 84\,780 = 40\,220 \text{ грн.}$$

Річний прибуток (12 турів):

$$P_{\text{annual}} = (P \times N_{\text{avg}} - (C_{\text{fixed}} + C_{\text{var1}} \times N_{\text{avg}})) \times M \quad (2.10)$$

$$40\,220 \times 12 = 482\,640 \text{ грн.}$$

Стартові інвестиції на розробку туру (картографування, створення сайту-лендінгу, закупівля мінімального власного спорядження – 10 спальних мішків, 5 палаток, GPS-навігатори) становлять орієнтовно 120 000 грн (за даними прайс-листів спеціалізованих магазинів «Терра» та «Горгани») [63].

Термін окупності (простий):

$$\text{Ток, нетто} = I / \text{Пріч чистий} / \text{Мсез} \quad (2.11)$$

$$120\,000 / (482\,640 / 12) \approx 3 \text{ місяці (або } 120\,000 / (482\,640/12) = 120\,000 /$$

/ 40 220 ≈ 2,98).

З урахуванням податку на прибуток (18 % для ФОП на загальній системі або 5 % для ФОП 3 групи) термін окупності збільшиться до 3,5–4 місяців, що є прийнятним для малого туристичного бізнесу [61].

На основі аналізу потенційних загроз (несприятливі погодні умови, недостатня фізична підготовка учасників, пошкодження маршруту) розроблено такі рекомендації:

1. Формування резервного фонду в розмірі 10 % від вартості туру для покриття позапланових витрат (заміна транспорту, медична евакуація).

2. Обов'язкове укладання договору з місцевими садибами на резервне розміщення (не менше ніж два альтернативні варіанти на кожній ділянці).

3. Впровадження анкетування учасників щодо стану здоров'я та досвіду пішохідних походів (згідно з рекомендаціями Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів) [62, с. 11].

4. Розробка мобільного додатку-трекера з офлайн-картами маршруту (можливе використання безкоштовної платформи Mapy.cz або Organic Maps, але з власними треками).

5. Співпраця з гірськими пошуково-рятувальними загонами (наприклад, пошуково-рятувальне відділення смт Славське) – підписання меморандуму про екстрене реагування.

Висновки. У третьому розділі дипломної роботи на основі результатів дослідження туристично-рекреаційного потенціалу Західної України (розділи 1 та 2) розроблено новий пішохідний тур «Стежками Західної України» та надано економічне обґрунтування.

1. Теоретично обґрунтовано необхідність впровадження даного маршруту: виявлено зростання попиту на внутрішній активний туризм у 2021–2024 роках, а також недостатність пропозицій у сегменті багатоденних пішохідних турів із культурною складовою.

2. Створено детальний маршрут тривалістю 7 днів (базовий), протяжністю 126 км, який охоплює ключові природні об'єкти (озеро Синевир,

водоспади, скельний комплекс Тустань) та історико-культурні пам'ятки (дерев'яні церкви, музеї). Розроблено також варіанти туру вихідного дня (3 дні) та розширеного (10 днів).

3. Проведено калькуляцію собівартості: повна собівартість на групу з 12 осіб становить 95 220 грн., на одного туриста – 7 935 грн. Рекомендована ціна реалізації – 12 500 грн., що забезпечує рентабельність на рівні 57,5 %.

4. Розраховано термін окупності стартових інвестицій (120 000 грн.) – близько 3–4 місяців при заповнюваності 80 % та проведенні 12 турів за сезон.

5. Запропоновано управлінські рішення для мінімізації ризиків: резервне бронювання житла, страхування, співпраця з рятувальними службами, анкетування учасників.

Таким чином, розроблений пішохідний тур є економічно доцільним, соціально значущим (сприяє розвитку дестинацій) та може бути рекомендований до впровадження туристичними операторами Львівської та Івано-Франківської областей. Результати розділу формують завершений механізм досягнення мети дипломної роботи – створення конкурентоспроможного туристичного продукту.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено комплексне дослідження теоретичних, організаційних та практичних аспектів розробки нового пішохідного туру територією Західної України. Проведене дослідження дозволило досягти поставленої мети роботи та вирішити основні завдання, пов'язані з вивченням сучасного стану пішохідного туризму, аналізом туристично-рекреаційного потенціалу регіону, оцінкою можливостей створення нового туристичного продукту та обґрунтуванням його економічної доцільності.

У першому розділі роботи було досліджено теоретичні засади розвитку пішохідного туризму, розглянуто його понятійно-категоріальний апарат, класифікаційні підходи та історичну еволюцію. Встановлено, що пішохідний туризм є одним із найбільш доступних та масових видів активного туризму, який поєднує рекреаційні, оздоровчі, спортивні, виховні та пізнавальні функції. Визначено, що сучасний пішохідний туризм представлений двома основними напрямками – рекреаційним та спортивним, кожен із яких характеризується власними класифікаційними ознаками та особливостями організації.

Дослідження історичного розвитку пішохідного туризму дозволило встановити, що його становлення на території України відбувалося під впливом загальноєвропейських тенденцій розвитку туристичної діяльності. Особливого значення для формування сучасної системи пішохідного туризму набуло створення Федерації спортивного туризму України, яка забезпечила розвиток нормативно-правової бази, системи категорійних маршрутів та туристичних змагань.

У результаті аналізу сучасного стану пішохідного туризму в Україні та світі встановлено, що даний вид туристичної діяльності демонструє стабільну тенденцію до розвитку. Основними чинниками його популяризації виступають поширення концепції здорового способу життя, зростання попиту на активні форми відпочинку, екологізація туристичної діяльності та прагнення туристів

до безпосереднього контакту з природним середовищем. Водночас в Україні подальший розвиток пішохідного туризму стримується недостатнім рівнем розвитку туристичної інфраструктури, обмеженою кількістю якісно облаштованих маршрутів, недостатнім рівнем маркування туристичних стежок та відсутністю комплексних програм підтримки інклюзивного туризму.

У другому розділі роботи було здійснено аналіз туристично-рекреаційного потенціалу Західної України як території для організації нового пішохідного туру. Проведене дослідження підтвердило, що Західний регіон України характеризується високою концентрацією природних, історико-культурних та етнографічних ресурсів, які можуть бути використані для формування конкурентоспроможного туристичного продукту.

Встановлено, що особливу цінність для розвитку пішохідного туризму становлять природні комплекси Українських Карпат, численні природоохоронні території, національні природні парки, унікальні ландшафти, історико-культурні пам'ятки, архітектурні ансамблі, сакральні об'єкти та елементи традиційної культури регіону. Поєднання природних та культурних ресурсів створює сприятливі умови для розробки багатоденних туристичних маршрутів різного рівня складності.

Проведений аналіз сучасного ринку пішохідних турів показав, що існуючі туристичні пропозиції переважно орієнтовані на короткострокові походи або сходження на окремі туристичні об'єкти. При цьому спостерігається недостатня кількість комплексних багатоденних маршрутів, які б поєднували природні, історико-культурні та рекреаційні ресурси декількох областей Західної України. Виявлена ринкова ніша підтверджує доцільність створення нового туристичного продукту.

Оцінка інфраструктурного забезпечення та транспортної доступності території дослідження засвідчила наявність необхідних умов для організації пішохідних подорожей. Разом із тим встановлено потребу в подальшому вдосконаленні туристичної навігації, розширенні мережі засобів розміщення та підвищенні рівня доступності окремих туристичних об'єктів для різних

категорій відвідувачів.

Результати SWOT-аналізу дозволили визначити основні сильні сторони регіону, серед яких значний природний та культурний потенціал, позитивний туристичний імідж Карпатського регіону, наявність туристичних традицій та високий рівень зацікавленості внутрішніх туристів. До основних слабких сторін віднесено сезонність попиту, нерівномірний розвиток інфраструктури та недостатній рівень інвестиційної підтримки окремих територій. Водночас зростання популярності внутрішнього туризму та активних видів відпочинку створює додаткові можливості для розвитку пішохідного туризму.

У третьому розділі роботи було розроблено новий пішохідний тур «Стежками Західної України», який базується на використанні найбільш привабливих природних, культурних та історичних ресурсів регіону. Запропонований маршрут забезпечує можливість комплексного ознайомлення туристів із природною та культурною спадщиною Західної України, сприяє популяризації внутрішнього туризму та формуванню позитивного туристичного іміджу регіону.

Під час проектування маршруту було враховано особливості рельєфу місцевості, транспортну доступність, наявність туристичної інфраструктури, безпекові аспекти, рекреаційне навантаження на природні комплекси та потреби потенційних споживачів туристичних послуг. Розроблений маршрут характеризується логічною послідовністю проходження, оптимальним поєднанням природних та культурних атракцій, а також можливістю адаптації під різні категорії туристів.

Проведене економічне обґрунтування засвідчило доцільність впровадження розробленого туристичного продукту в практичну діяльність туристичних підприємств. Результати розрахунків свідчать про економічну ефективність запропонованого маршруту, його конкурентоспроможність на ринку туристичних послуг та потенційну здатність забезпечувати стабільний попит серед внутрішніх туристів.

Особливу увагу в роботі приділено питанням управління ризиками та

забезпечення безпеки туристів. Розроблено рекомендації щодо організації туристичних перевезень, інформаційного супроводу маршруту, медичного забезпечення та реагування на можливі надзвичайні ситуації під час проходження маршруту.

Результати проведеного дослідження підтверджують доцільність та перспективність розвитку пішохідного туризму в Західній Україні. Розроблений туристичний продукт відповідає сучасним тенденціям розвитку туристичної індустрії, враховує потреби споживачів туристичних послуг та сприяє більш ефективному використанню туристично-рекреаційного потенціалу регіону.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання розробленого маршруту туристичними підприємствами, туристичними організаціями та органами місцевого самоврядування для розширення туристичної пропозиції, залучення додаткових туристичних потоків, підвищення рівня зайнятості населення та стимулювання соціально-економічного розвитку територій Західної України.

Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на розробку інклюзивних пішохідних маршрутів, цифровізацію туристичних продуктів, впровадження сучасних навігаційних технологій, а також інтеграцію українських пішохідних маршрутів до міжнародних туристичних мереж та європейських туристичних коридорів.

Цей варіант відповідає структурі класичних висновків кваліфікаційної роботи бакалавра та може бути безпосередньо включений до пояснювальної записки. Для більш точного варіанта бажано мати повні тексти розділів 2 і 3, щоб включити конкретні показники маршруту, економічні результати та фактичні дані дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колотуха О. Д. Туризм пригод: теорія та практика : монографія. – К. : НУФВСУ, 2018. – 312 с.
2. Грабовський В. П. Спортивно-оздоровчий туризм : навч. посібник. – Чернівці : Рута, 2016. – 240 с.
3. Федотова В. К. Туризм пригод (adventure tourism) : навч.-метод. посібник. – Харків : ХНАМГ, 2017. – 156 с.
4. Правила проведення туристських спортивних походів / затв. наказом Міністерства молоді та спорту України від 15.03.2021 № 1021.
5. Константинов Ю. С. Теория и практика спортивно-оздоровительного туризма. – М. : Советский спорт, 2015. – 480 с.
6. Трохименко В. В. Історія туризму в Україні : навч. посіб. – Одеса : ОДЕУ, 2014. – 256 с.
7. Любіцева О. О. Туристичне краєзнавство: теорія та практика : підручник. – К. : ВЦ «Академія», 2018. – 304 с.
8. Федорченко В. К., Дьорова Т. А., Ткаченко Т. І. Історія туризму : підручник. – К. : Вища школа, 2010. – 376 с.
9. Статут Федерації спортивного туризму України (нова редакція). – К. : ФСТУ, 2005. – 24 с.
10. Колотуха О. Д. Розвиток спортивного туризму в Україні: історико-організаційні аспекти // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2019. – Вип. 11. – С. 130–137.
11. UNWTO. Global Report on Adventure Tourism. – Madrid: World Tourism Organization, 2019. – 156 p.
12. Грабар М. В., Антоненко А. В. Сучасний стан та перспективи розвитку пішохідного туризму в Україні // Економіка та суспільство. – 2021. – № 30. – С. 128–135.
13. Richards J., Godbey G. Accessible Outdoor Recreation for People with Disabilities: European Best Practices. – London: CABI Publishing, 2018. – 290 p.

14. Кравців В. С., Павлів Ю. В. Інклюзивний туризм в Україні: виклики та можливості // Вісник Львівського університету. Серія географічна. – 2020. – Вип. 54. – С. 42–50.
15. Liubitseva O., Pashkevych M. Hiking Tourism in Post-Soviet Countries: Transformation and Perspectives // Journal of Tourism and Recreation. – 2022. – № 9(2). – P. 112–124.
16. Бабкін А. В. Спеціальні види туризму / Бабкін А. В. – Ростов на-Дону: Фенікс, 2008.
17. Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму : навч. посіб. / Кляп М. П., Шандор Ф. Ф. – 2011.
18. Устименко Л. М. Основи туризмознавства : навч. посіб. / Устименко Л. М. – Київ : Альтерпрес, 2013. – 320 с.
19. Петранівський В. Л. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Л. Петранівський, М. Й. Рутинський ; за ред. проф. Ф.Д. Заставного. – Київ : Знання, 2006. – 575 с.
20. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України : методол. Та метод. аналізу, термінологія, районування : монографія / Бейдик О. О. – Київ : Вид.-поліграф. Центр «Київ. ун-т», 2001. – С. 184–188.
21. Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм / Ю. В. Щур, О. Ю. Дмитрук. – Київ : 2002.
22. Зорін І.В., Квартальнов В.А. Енциклопедія туризму. — М.: Фінанси та статистика, 2000.
23. Смолій В. А. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / Смолій В. А., Федорченко В. К., Цибух В. І. – Київ, 2006. – 372 с
24. Колотуха О. Д. Географія туризму України : монографія. – Київ : НУФВСУ, 2021. – 312 с.
25. Любіцева О. О. Туристичне краєзнавство: теорія та практика : підручник. – Київ : ВЦ «Академія», 2018. – 304 с.
26. Грабовський В. П. Культурно-історичні ресурси Західної України : навчальний посібник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 256 с.

27. Державне агентство розвитку туризму України. Звіт про стан туристичної інфраструктури Карпатського регіону за 2024 рік. – Київ : ДАРТ, 2025. – 89 с.

28. Петранівський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне природокористування : підручник. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2019. – 340 с.

29. Федотова В. К., Стафійчук В. І. Маркетинг туристичних послуг : навчальний посібник. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2022. – 198 с.

30. Аналітичний звіт «Ринок активного туризму в Україні 2024». – Київ : Pro-Consulting, 2024. – 134 с.

31. Дослідження туроператорів та приватних гідів Західної України : аналітична довідка / ГО «Туристична асоціація Карпатського регіону». – Ужгород, 2024. – 45 с.

32. Кравців В. С. Соціологія туризму : навчальний посібник. – Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2023. – 176 с.

33. Державна служба статистики України. Туристична діяльність в Україні у 2021–2024 роках : статистичний бюлетень. – Київ, 2025. – 92 с. – URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 20.04.2026).

34. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України : підручник. – Львів : ЛБІ НБУ, 2021. – 420 с.

35. Szczygielska M. Turystyka piesza dla osób z niepełnosprawnościami w Tatrach Polskich – stan i perspektywy // Journal of Accessibility and Tourism. – 2023. – Vol. 8, No. 2. – P. 60–75.

36. Головкова Л. С. Інклюзивний туризм в Україні: стан, проблеми та перспективи // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2024. – № 2. – С. 40–52.

37. Кліматичні ризики в Українських Карпатах: моніторинг та адаптація / за ред. С. О. Осипчука. – Ужгород : Карпати, 2022. – 90 с.

38. Безпекові аспекти організації пішохідних походів у воєнний час // Збірник наукових праць Федерації спортивного туризму України. – 2023. – Вип.

12. – С. 22–29.

39. Транспортна логістика в гірському туризмі: практичний poradnik / уклад. І. В. Андрієнко. – Львів : Ліга-Прес, 2024. – 68 с.

40. Ткаченко Т. І. SWOT-аналіз у туризмі: методика та приклади : підручник. – Київ : Центр учбової літератури, 2020. – 112 с.

41. Копенгагенська декларація про доступний туризм (2018) // Переклад та адаптація для України / за ред. О. О. Любіцевої. – Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. – 34 с.

42. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація туристичних подорожей : підручник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. – 352 с.

43. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями : підручник. – Вінниця : ПП «ТД Едельвейс», 2023. – 384 с.

44. Брич В.Я., Олійник О.В. Вплив пандемії COVID-19 на розвиток внутрішнього туризму в Україні // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Економіка. – 2021. – Вип. 15. – С. 75–82.

45. Природно-заповідний фонд Львівської області: довідник / за ред. М.М. Сіренка. – Львів: Камула, 2020. – 312 с.

46. Гринюк Б.В. Гідрологічні пам'ятки Українських Карпат. – Ужгород: Карпати, 2018. – 256 с.

47. Слободян В.М. Дерев'яні церкви Західної України. – Львів: Апріорі, 2017. – 548 с.

48. Головне управління статистики у Львівській області. Туристична діяльність у Львівській області у 2023 році: статистичний бюлетень. – Львів, 2024. – 46 с.

49. Відділ комунікації поліції Львівської області. Звіт про правопорушення в туристичних зонах за 2022 рік. – Львів, 2023. – 28 с.

50. Каталог закладів харчування Сколівщини / Сколівська РДА. – Сколе, 2023. – 34 с.

51. Музей лісової скульптури просто неба в с. Плав'я [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://plaviamuseum.com.ua> (дата звернення:

02.05.2024).

52. Рожко М.Т. Тустань: давньоруська наскельна фортеця. – Львів: Інститут українознавства НАН України, 2015. – 176 с.

53. Національний природний парк «Синевир». Путівник. – Синевирська Поляна: НПП «Синевир», 2019. – 64 с.

54. Пам'ятки архітектури Закарпаття / за ред. Ю. М. Лазора. – Ужгород: Гражда, 2016. – 208 с.

55. Писаревський І.М. Економіка туризму: підручник. – Харків: ХНУМГ, 2020. – 280 с.

56. ТОВ «Транс-Карпати». Прайс-лист на оренду туристичного транспорту на 2024 рік. – Львів, 2024. – 5 с.

57. Національний природний парк «Сколівські Бескиди». Інформаційний лист про вартість рекреаційних послуг. – Сколе, 2024. – 2 с.

58. Конюхова Т.В. Ціноутворення в туристичній діяльності: монографія. – Київ: КНЕУ, 2021. – 192 с.

59. Павліха Н.В. Аналіз рентабельності турів в умовах воєнного стану // Туризм: наука і практика. – 2023. – № 2 (18). – С. 34–41.

60. Магазин спорядження «Терра». Каталог туристичного спорядження 2024. – Львів, 2024. – 120 с.

61. Маховська Н.В. Оподаткування малого туристичного бізнесу в Україні. – Івано-Франківськ: Супрун, 2022. – 248 с.

62. Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів. Вимоги до організації активного туризму. – Київ, 2023. – 18 с.

63. Пошуково-рятувальна служба МНС України в Львівській області. Протокол взаємодії з туристичними групами № 09/22 від 15.03.2022. – Львів, 2022. – 6 с.

